

tribuna

GLASILO STUDENTOV SLOVENSKE UNIVERZE

LETO IV

Ljubljana, 5. marca 1954

Štev. 4

Pred kongresom Zveze študentov Jugoslavije

V razdobju med obema kongresoma ZSJ je naša organizacija napravila nesluten razvoj. Izkazalo se je, da na naših visokih šolah mora obstajati napredno socialistično gibanje, ki študente vzgaja, jih zastopa in skrbi za njihove probleme. Iz precej neokretnih organizacij, ki se je borila okoli oblik dela, smo postali sila, ki posega prav na vsa področja študentskega in splošno družbenega življenja.

Nove oblike dela se nam ne prestopajo vsiljujejo same, prinašajo jih razvoj organizacije in naše družbe. Mnoge stvari za katere včasih nismo imeli dovolj razumevanja, so danes postale sestavni del naše dejavnosti.

sti, cela kopica predlogov in zamisli pa žal ostaja neizvedljiva zaradi objektivnih težkoč, (pomanjkanje prostorov, dvoran, igrišč itd.).

Z veseljem lahko ugotovimo, da so študentje pričeli čutiti, da je ZSJ dejansko naša organizacija, ki nas vodi, pomaga in se bori za rešitev naših težkoč. Iz prejšnje organizacije, ki je v veliki meri bila le tolmáč raznih ukrepov, smo postali aktivna sila, ki posega v reševanje problemov, daje svoje predloge in zahteve, če je potrebno pa tudi odločno reagira na za nas nesprejemljive pogoje.

Socialistična zavest našega članstva se je povečala. Sodelovanje v del. brigadah, kulturna de-

javnost po podeželju z gostovanjem naših centralnih skupin, predavanja in prireditve naših klubov, delo pri vseh akcijah SZDL so dokaz, da je pri študentih živa močna ljubezen do delovnega človeka in resno stremiljenje za lastnim izboljševanjem.

Kongres ZSJ, ki bo 13. marca v Skopju, bo lahko ugotovil, da smo jugoslovanski študentje postali resen faktor družbenem življenju naše domovine.

Najvišji organ naše organizacije bo moral pretrpeti vsa vprašanja, ki se nanašajo na življenje študentov od politično vzgojne delavnosti, pa do drugih problemov.

Kongres bo posvetil precejšen del vlogi ZSJ v borbi za socialistično Univerzo. Univerza mora iti vzporedno s splošnim družbenim razvojem naše domovine, zato je nujno potrebno dokončno rešiti vprašanje univerzitetnega zakona. Sedanji način študij: ni zadovoljiv, saj se v veliki meri vzgajamo v institutske ljudi, odrgane od prakse in za prakso čisto malo uporabne. Ni važno, ali je to posledica ruskega vpliva, ali lastne nepripravljenosti na korekture, važno je, da ta problem obstoji ter da zahtevamo odločno rešitev. Se nadalje bomo na kongresu odločno zahtevali in sprejeli zaključke o skrajšanju študija, o rešitvi absolventskega problema itd. Prekiniti je treba z anomalijami, kot je pojav, da se vaje ne morejo zaključiti v predvidenem roku, da se nekaj posluša, drugo vadi in tretje polaga na izpitih.

Z dosedanjim načinom reševanja tega problema ne moremo biti zadovoljni. Sedanja pravna ureditev naših visokih šol nam ne nudi dovolj garancije za uspešno reševanje naših strokovnih težav. Mi smo že čisto poudarjali vlogo javnosti pri obravnavanju študentskih problemov in bomo to zahtevo

ponovno obdelali na našem kongresu. Nezdovoljni smo s tolerantnostjo oblasti do tako resnih in težkih strokovnih problemov študentov. Družba, ki nas vzdržuje naj prevzame svoje mesto. Začeli smo borbo in jo ne moremo prenehati, pa čeprav naše metode niso vedno na visini. Nikoli nismo sestavljali učnih programov, tudi v bodoče nimamo takih namenov, pač pa bomo se nadalje opozarjali na nepravilnosti, zahtevali izboljšanje in pomoč družbe za doseganje naših zahtev. Kritika o tonu, taktu, metodi, je postala refren univerzitetnih učiteljev. Nas refren pa je — rešujte probleme in ne bo več diskusije o taktu in o tonu! Dokler pa se nam bo obljubljalo eno, delalo pa drugo, dokler ne bo razumevanja za naše probleme, toliko časa verjetno ne bomo našli skupne rešitve.

Ekonomski problemi naših članov so precejšnji, vendar vedno pozabljamo, da je v naši državi storjen ogromen korak naprej. Ne plačujemo visokih vpsnin in izpitnih taks, število stanovalec v domovih se je v primerjavi s predvojnimi zelo povečalo, a o podeljevanju stipendij in otrošč. doklad in primerjavi s staro Jugoslavijo pa sploh ne moremo govoriti. Študentje moramo biti naši socialistični družbi globoko hvaležni za vse, kar nam da. Naše probleme pa ne smemo tretirati ločeno od celotne gospodarske politike. Kljub temu pa bo na kongresu potrebno govoriti o zdravstveni zaščiti in slovenskem problemu ter o splošnem prehodu na stipendiranje.

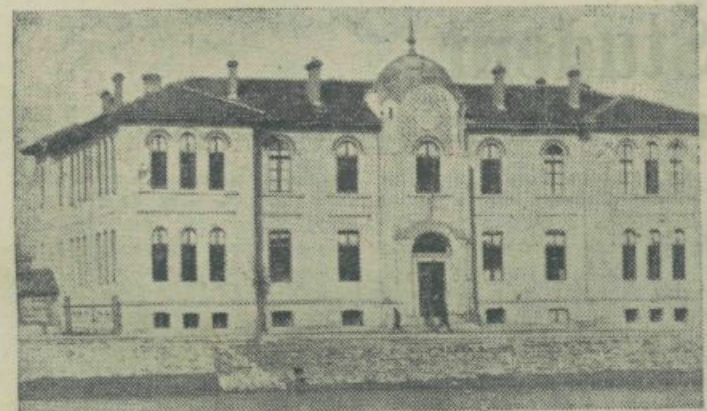
Kongres ZSJ bo delovni praznik jugoslovanskih študentov. Izmenjali bomo naše izkušnje ter se temeljito pripravili za nadaljnje delo.

Se nadalje bomo delali za dvig socialistične zavesti naših članov, bori se bomo za rešitev naših problemov ter se tako dostojno pripravili za vstop v vrste socialističnih graditeljev Jugoslavije. Sinkovec Janez

Maksim Gaspari: Koroška v narodni noši

Univerza in družbeno upravljanje

Stara Univerza (fil. fak.) v Skopju

V zadnjem času se je o družbenem upravljanju v prosveti razvila živahna diskusija v tisku, organizacijah in organih oblasti. Da je problem dozorel, kažejo že prvi koraki v dejansko uveljavljanje družbenega upravljanja v prosveti.

Zveza študentov naše Univerze se lahko upravičeno ponaša s tem, da je vsaj v Sloveniji med prvimi opozorila na ta važna vprašanja. Nekateri njeni predlogi dejansko niso bili povsem primerni, pomembno pa je bilo predvideno, da je ta vprašanja sploh načela. In to takrat, ko so mnogi smatrali družbeno upravljanje v prosveti za pretrpano in neizvedljivo.

Bistvo družbenega upravljanja v prosveti. Družbeno upravljanje predstavlja na prosvetnem področju možnost široke pobude državlja-

nov, široke družbene kritike in kontrole ter reševanje problemov prosvete. Vsaka oblika upravljanja, ki teh možnosti ne bi dajala, bi torej bila možnost birokratizacije teh ali onih or-

Nadaljevanje na drugi strani

Kaj naj rečemo k vsemu temu?

Kratek pregled stanja študentskih menz — Zakaj nam je potrebna centralna menza? — Nihče nima pravice do monopola nad prostori. — Sestane naproti.

Ze skoraj poldrugeto leto čakanja na ustanovitve centralne študentske menze v Ljubljani. Sprva se je zaradi objektivnih pogojev še lahko od-

lašalo. Pregled študentskih menz, ki so ga izvršile različne komisije, pa je pokazal, da so pogoji, pod katerimi delajo študentske menze, slabi. Meno-za na Trgu revolucije s svojimi 1000 abonenti, ne odgovarja tako visokemu številu abonentov. Kapaciteta kuhinje in prostorov je silno obremenjena. Če bi primerjali številke o

zmogljivosti in dnevni izrabi, bi dobili porazno sliko. Študentje pa morajo čakati, da lahko sedejo na izpraznjeni prostor. To seveda ni športni užitek, če vemo, da moramo po tem še ves popoldan poslušati predavanja, delati vaje ali pa študirati. Za menzo v domu »I. Mojzera« pa je že sanitarna inspekcija MLO ugotovila, da ne ustreza svojem namenu. Nič boljši ni položaj tudi v ostalih študentskih menzah.

Takšen položaj je privedel do skupne akcije Kuratorija študentskih domov in menz ter ZSJ za ustanovitve nove centralne menze, ki bi tehnično in sanitarno bolj odgovarjala, zlasti, ker nam bodo prostore prosvetne menze kmalu odpovedali. Z ustanovitvijo centralne študentske menze bi ukinili menzo na Poljanski cesti in dijaško menzo v Gajevi ulici. Ta združitev vseh študentskih menz v eno samo bi prinesla študentom mnogo prednosti in ugodnosti. Prostor menze na Miklošičevi cesti, ki nam jih je mestna občina obljubila, bi študentom vsekakor najbolj odgovarjala. Poleg tega pa bi združenje občutno zmanjšala režijske stro-

ške, ker bi za eno samo menzo potrebovali manj osebja. Vsekakor bi to imelo viden odraz v kvaliteti in ceni hrane. Tudi postrežba bi bila hitrejša.

Mestna občina nam je pri naših težnjah šla zelo na roko. Zveza študentov je mestni občini predlagala, da se ji dodelijo prostori dosedanje menze (restavracije) MLO na Miklošičevi cesti, katere kapaciteta je do sedaj izkoriščena samo 40%. Občina je, razumevajoč naše težave, izdala 13. II. potrebno odločbo o imenovanju posebne komisije, v kateri so bili predstavniki uprav vseh prizadetih menz, zastopnika sveta za prosveto MLO in akademskega kolegija ter dva uslužbenca MLO, ki bi morali do 1. marca izdelati vse, kar je potrebno za preselitev študentskih menz v prostore restavracije MLO na Miklošičevi cesti. Toda sedaj se pravzaprav začena šele prava ogorčena borba.

Kolektiv menze na Miklošičevi cesti se je na vse mogoče načine upiral izdanemu odloku. Pri tem se niso omejili samo na uradno pritožbo, temveč so iskali tudi druga, precej redka sredstva. Študenti jih baje našli Nadaljevanje na zadnji strani

Kakor rečeno, srečal sem se s študenti, ki o teh stvareh mnogo razmišljajo. Poleg materialnih problemov študija na Dunaju, ter družbenega življenja študentov, so razgrnili pred menoj celotno problematiko slovenske Koroške — koška slovenske zemlje onstran meje, s skromnim, delovnim in poštenim ljudstvom.

Ponemčevanje postaja v zadnjem času ponovno močnejše, šovinistični elementi, ki jim je nacionalna integriteta Slovencev na Koroškem trn v peti, se zopet oprijemljejo hitlerjevskoesovskih naved. Problem slovenskega šolstva na Koroškem še vedno ni rešen. Tradicije, ki so že zdavnaj preživele in, ki jih je svetovna javnost obsodila kot srednjeveške, so na Koroškem, kadar gre za vprašanja in probleme koroških Slovencev, ostale prezente; so za določene kroge še vedno »tonangebendes«.

Kako pa je s samimi koroškimi Slovenci, ali so enotni? Danes imamo na Koroškem dve skupini: Demokratično fronto in klerikalno skupino s Tischlerjem na čelu. Da razdvojenosti je prišlo predvsem zaradi zločinkega delovanja belogardistične emigracije, ki je že v domovini začelo delo razdvajanja slovenskega naroda v zamejstvu nadaljevala; belogar, dizez ni izbral niti sodelavcev niti sredstev za doseg svojih podlih ciljev.

Delen vzrok pa lahko iščemo tudi v šablonskem prenašanju oblik dela pri nas v domovini na delo na Koroškem. V ospredju je tu vprašanje politike okoli kmečkega problema in religije. Emigracija je religiozna čustva koroških Slovencev spretno izrabljala v svojo korist, našla pobornike med Korošci in tako dosegla razbitje Slovencev v dve skupini. To cepljenje sil ni nikakor odraz demokracije, ampak kvečjemu slabljenje vitalnosti in odpornosti našega koroškega življa pred kakršnim koli raznarodovalnim poskusom. Dejavnost belogardistične emigracije je objektivno na liniji

germanizatorskih teženj, ovitih spretno v plašč klerikalno-nacionalnih parol.

Koroški študenti gledajo na ta skrajno negativen pojav razdvojenosti resno in z žalostjo v srcu. Njihov dunajski klub je o tem mnogo razglabljal. Prišli so do zaključka, da se morajo koroški akademiki boriti v prvi vrsti za enotnost slovenskega življa. Njihova koncepcija, ki so mi jo razložili v teku razgovora se mi zdi nekoliko nejasna, mogel bi reči, da je še neizdelana. Gre za stremiljenje združiti vse Slovence v enotno fronto v boju za čisto slovenskega naroda, ne glede na politično prepričanje, zgolj v kulturnem in gospodarskem ozirju.

Ta fronta ali gibanje naj bi bila popolnoma apolitična. Program je lep, vendar zaradi specifičnih pogojev in okoliščin neizvedljiv. Je vprašanje, ali ne bi dosegli s tem formiranje tretje skupine in s tem v zvezi še večjo neenotnost med Slovenci. Drugo pa je v tem, da je končno vsako gibanje družbeno, v družbi torej, ki je razdeljena na razrede in manjše interesne skupine, politično. Beg pred stvarnostjo v nadzadreni svet, pozabljanje na obstoj antagonizma med posameznimi skupinami v družbi, predstavlja nevarnost, ki nosi a seboj ravno tisto, proti čemu je bilo naperjeno. Slovenski življenj na Koroškem, ki bi mu odvzeli napredno politično osnovo, oziroma bi jo zamenjali z gospodarskimi interesi, ki se stihajsko izoblikujejo in so v svojem bistvu v kapitalističnem gospodarstvu anacionalni, bi postal kaj lahek plen vseh tistih reakcionarnih stremiljenj, ki imajo svojo oporo na Dunaju ali v Vatikanu. Celoten zgodovinski razvoj družbe dokazuje kako nevarno je konstituirati ideje in gibanja, ki ne upoštevajo dovolj obstoječih družbenih silnic.

Kaj storiti? To vprašanje je težko in najti rešitev iz tega stanja ni enostavno. Koroški Nadaljevanje na kulturni strani

Pravno podlaga šoli za medicinske sestre!

Gotovo je v naši zdravstveni službi mesto medicinske sestre izredno pomembno in odgovorno. Preteklost nam je v tem pogledu zapustila zelo slabo tradicijo. Kmalu po vojni so se pri nas ustanovile šole, ki so imele značaj srednjih strokovnih šol. Izkušnje pa so pozneje pokazale, da je bilo znanje, katerega so si gojenke na teh šolah pridobile, za ta izredno odgovorni poklic preskromno kajti moderni, smotrni način zdravstva, ki se pri nas naglo razvija, zahteva temeljito poznavanje medicinskih ved. Medicinska sestra je zdravniški desna roka. Odgovorno delo po bolnišnicah je bilo za osemnajstletna dekleta preveč zahtevno, zato se pač ne smemo čuditi, če so bili kriteriji za sprejem v šolo poostreni. Zdravniška služba in dnevna praksa po bolnišnicah sta zahtevali ustanovitve višjih šol. V šolskem letu 1951-52 so bile v Ljubljani ustanovljene tri višje strokovne šole: za medicinske sestre, za fizioterapijo in rentgenologe. Ze takoj v začetku je nastal problem, kajti za vpis se je zahtevala dovršena srednja šola, omenjene šole pa uradno niso bile priznane kot višje strokovne šole. Nihče ni predvideval, da utegne imeti to poznejše takine posledice. To je izhodisce vseh poznejših problemov na šoli za medicinske sestre. Sedaj na primer je izšel iz šole že prvi kader, šola pa še vedno ni bila pravno priznana. V Svetu za zdravstvo smo sicer izvedeli, da so na tem ves čas delali. Toda koliko? V teh letih se dajo urediti tudi važnejše stvari.

Kaj je torej bistveno sporno vprašanje? Slušateljice so si

edine v zahtevi naj šola dobi pravno osnovo, to je naziv višje strokovne šole. S tem se strinjata tudi Svet za zdravstvo in Svet za kulturo in prosveto. Študentke so dovršile popolno srednjo šolo in je to povsem logično in upravičeno. Preimeno- vanje šol v višje strokovne šole bi imelo za posledico pravico prejemati otroške doklade do 24. leta starosti, kakor je predvideno z uredbo o otroških dokladah za ostale študente višjih in visokih šol, ter uvrstitev diplomirancev v višji plačilni razred z ustrežajočo višjolsko izobrazbo. To je bistvo vprašanja. Tu pa prejdemo s področja teoretičnega razglabljanja na prakso, ki kaže precej negativnih črt, saj so prav materialni faktorji tisti, ki so za študenta najbolj občutljivi. Razumljivo. Kot smo že omenili šola nima pravne osnove. To se pravi, da slusateljcem pripadajo doklade, predpisane z uredbo za srednje in njim sorodne šole. Medicinske sestre pa so to šolo že končale. Sredi študija lahko izgubijo otroške doklade, ker imas srečo, da prestopiš 21. življenjsko leto. Potem se znajdi kakor veš in znaš. Na šolo prihajajo dekleta po končani srednji šoli z 18 ali 19 leti. Če redno študiraš, se ti lahko zgodi, da ostaneš zadnje mesece pred koncem študija brez doklad, čeprav sam zato nisi kriv. To vprašanje je izredno važno, zato bo Svet za zdravstvo, kot pokrovitelj šole moral kmalu najti nekakšen smodus vivendi.

Se težavnejši je položaj diplomirancev. Dobivajo skromno odmerjeno plačo, čeprav bi po šolskih kvalifikacijah morali pripadati višjemu plačilnemu

razredu. Toda pravna osnova šole tega ne dovoljuje. S tem pa se odvzema večini dobrih zdravstvenih delavcev košček zaslužnega vsakdanjega kruha, do katerega imajo v celoti pravico. Teh vprašanj ni mogoče več odlagati. Pri tem ne smemo prezreti važnega dejstva, da bo jemlo vse skupaj prej ko slej žalosten odmev v naši zdravstveni službi.

Dejansko so se na šoli za medicinske sestre že začele vedno bolj kazati negativne črte: brezperspektivnost deklet, nezupanje, da se bodo ta vprašanja kdaj rešila, po končanem študiju pa beg s podeželja v mesto in večje zdravstvene ustanove ter druge bolj donosne poklice. Pritok novih moči upada iz leta v leto. Kaj je vzrok? Neurejene razmere v šoli in po končanem študiju. Pa se sprašujemo zakaj imajo naše bolnišnice in podeželje premalo zdravstvenih delavcev? Nihče ni takšen idealist, da bi se vrinjal v nek nedonosen poklic, če ima drugje boljše življenjske pogoje.

Ni treba posebej poudarjati, da so zahteve medicinskih sester utemeljene. Zaključek bo iz vsega lahko izluščiti. Sproščene težnje študentk pa bodo s prizadevanstjo, ki so jo do sedaj pokazale, lahko premaknile kolo z mrtve točke. S skupnimi napori Sveta za zdravstvo in socialno politiko, Sveta za kulturo in prosveto in šolskih oblasti bo mogoče stvar pri Zveznem izvršnem svetu, ki edini lahko izda uredbo o šolstvu, kmalu urediti tako, da bodo stvari postavljene na pravo mesto. Pri tem ne bo oškodovana skupnost, niti posamezniki.

Turneja kulturne skupine „KLUBA KOROŠKIH ŠTUDENTOV“

Klub koroških študentov je pokazal v zadnjem času veliko aktivnost in delavnost. Da bi se študentje, ki so vključeni v klub čimbolj povezali med seboj sta bila v okviru Kluba ustanovljena pevski zbor in folklorna skupina. Sədovi sistematičnega dela so se pokazali na nedavni turneji. V dneh od 19. do 23. februarja so nastopili s kulturno-umetniškim programom po jugoslovanskem delu Koroške. Obiskali so Ravne, Prevalje, Mežico, Crno, Vuze-nico in Slovenj Gradec.

Prebivalstvo koroških krajev, ki je redkokdaj deležno kulturno-umetniških prireditev, je svoje rojake — študente pristrčno sprejelo. Povsod so nastopili dvorane do zadnjega kotička in toplo pozdravljali izvajanja študentov. Program je bil zelo pester in je obsegal solistične točke, pevski zbor, ženski vokalni kvartet in folklorno skupino. Stirideset članski mešani pevski zbor je izvajal 5 pesmi pod vodstvom koroškega rojaka prof. Luke Kramolca.

Največje priznanje je dobil ženski vokalni kvartet, ki je moral nekaj svojih točk ponavljati. Kvartet zasluži vso pozornost in bi bilo prav, da nadaljuje s sistematičnim delom. Folklorna skupina, ki jo vodi Igor Pobegajlo, je z izvajanjem Gorenjskih narodnih plesov navdušila gledalce. K uspehu prireditve so mnogo pripomogli tudi solisti, ki so z umetniško doganostjo izvajali zahtevne skladbe.

Klub koroških študentov se je pri svojem delu oprijel oblike kulturno prosvetnega dela, ki je našla ugoden odmev pri prebivalstvu našega dela Koroške. Študentje so s svojimi nastopi dokazali, da se svojemu ljudstvu niso odtujili. Posebno dames, ko se je prenesel način stipendiranja na okraje je sodelovanje z ljudstvom nujno potrebno.

Uspeh turneje Kluba koroških študentov naj jim bo v vzpodbudo, da bodo nadaljevali s kulturno-prosvetnim delom. I. V.

Univerza in družbeno upravljanje

Nadaljevanje s prve strani. Tako lahko ocenimo tudi težnjo, da bi stanovske organizacije prosvetnih delavcev nastopale v imenu družbenega upravljanja. Take težnje je na nedavnem plenarnem socialističnem zvezi delovnih ljudi LRH označil dr. Zanko kot tendenco, da se družbeno upravljanje začenja s stanovskim, da se družbeno odgovornost zamenja s celovito enotnostjo, medsebojno strpnostjo in pomirjenjem nasprotij, ki se ne morejo pomiriti. (Vjestnik 23. II. 1954 št. 2).

Cesto mislijo, da je edina protitež upravljanju samouprava. Samouprava kot možnost avtonomnega odločanja nekega kolektiva o lastnih problemih, bo lahko v skrajni izvedbi pomenila nadomestitev družbenega upravljanja s stanovskim, celovitim. Za nas je posebno zanimiv in pomemben odnos med samoupravo in družbenim upravljanjem. Konkretno: ali se samouprava in družbeno upravljanje med seboj izključujeta? Na to vprašanje lahko odgovorimo le negativno. Se celo več: sodelovanje med kolektivom, ki se s prosvetno problematiko pokliče ukvarja in organi družbenega upravljanja je naravno in potrebno, da si popolno družbeno upravljanje zamislimo lahko je kot sintezo obeh elementov.

Vsebinska družbenega upravljanja

Eno osnovnih vprašanj je, v koliko naj učne, znanstvene in druge institucije upravljajo družbeni organi in kje naj bodo meje upravljanja lastnih organov. Pogosto se tudi kaže tendenca omejit družbeno upravljanje na finančno področje. Da bi dvoma o tem, da mora volja družbe tudi tu priti do izraza, je vendarle treba vedeti, da predstavlja to le en del upravljanja. Tu gre za enostransko in mehanično kopiranje bistvenih različnih sistemov produkcije. Družbeno upravljanje mora torej poseči v vsebinsko delo. Organi tega upravljanja naj imajo pravico odločati o principelnih vprašanjih znanstvenega dela, umetniškega delovanja itd. Kar se univerze tiče naj družbeno upravljanje predvsem uveljavlja vpliv stro-

kovnikov iz prakse, ki iz svojega vsakdanjega dela poznajo potrebe družbe in s tem lahko dajejo tehtne predloge o organizaciji znanstvenega in pedagoškega dela. Poleg tega mora nov sistem upravljanja zagotoviti primerno mesto organizaciji študentov in to zlasti v vprašanju, ki se je neposredno tiče. Univerzitetni zakon mora uveljaviti obvezno konzultiranje organizacije ZSJ v omenjenih vprašanjih, obvezno sodelovanje v raznih komisijah na enakopravni osnovi in delegiranje zastopnikov ZSJ v organe družbenega upravljanja. Tako oblika in v svetu pravzaprav ni neznana in se je v nekaterih državah že uveljavila. Na vsak način pa je treba, upoštevajoč predloge, prepustiti interesnim organom fakultet, Univerzi in Institutov odločanje o tem, kako naj se izvedejo naloge, ki jih določajo organi družbenega upravljanja. Ta razmejitve ponovno dokazuje, da družbeno upravljanje in samouprava nista dva nasprotna pojma. Naloge Univerze se lahko izvedejo le ob sodelovanju obeh faktorjev.

Nov osnutek zakona o univerzah

Končno naj omenim še nov osnutek zakona o univerzah s stališča družbenega upravljanja. Kot organ družbenega upravljanja se predvideva fakultetni oz. univerzitetni svet. Pri obeh se družbeno upravljanje uveljavlja s tem, da voli ljudska skupščina vsaj polovico članov univerzitetnega sveta, ta pa voli vsaj eno tretjino članov fakultetnih svetov. V novem osnutku je močno poudarjena vloga študentskih organizacij. Osnutek prepisuje fakultetnemu oz. univerzitetnemu svetu odločanje o statusu nekaterih osebnostnih vprašanj, proračunu itd. V bistvenih vprašanjih vsake univerze in fakultete t. j. organizacije pouka in upravljanja fakultet prepisuje osnutku svetom kot organom družbenega upravljanja in možnost priporočanja, ne pa odločanja. Mislimo, da bi bilo treba vlogo teh organov dvigniti s tem, da se jim prepusti navedena vprašanja, vsaj glede načelnih smernic. Uveljavljanje novih načel v naši prosvetni politiki pomeni velik napredek v razvoju naše demokracije.

NA RAZPOTJU

Zapiski ob razgovoru s strokovnjaki: „Česa nam študij na univerzi ne nudi za poznejše življenje?“

Lokomotiva je zamolklo sopihala pod bremenom strnjene želje kače, ki jo je vlekle nemo kam proti Boču. V oddelku smo sedeli sami študentje, razen starejšega mariborskega inženirja, ki je opravil svoje posle na jugu, pa se je vračal k družini. Pogovor? Nič zaupnega. Beseda o poklicih in začetnih težavah na prvem službenem mestu. Brez filozofije, okrasnih pridevkov, temveč gola življenjska praksa. Govoril je naš sopotnik, ki je menda diplomiral že pred več kakor dvajsetimi leti.

»Pravo življenjsko preizkušnjo doživljam šele, ko zapustim univerzo. Sprva je to dnevna kontrola znanja, ki si ga nabral in kesanje, da si tako površno študiral. Takrat lahko ocenim svojo vrednost. Čas te pozneje še v praksi izlika. Praksa pa je včasih več vredna kot znanje.«

Svojo novinarsko beležnico sem zopet izvlekel in ravnotežje pisarni ene izmed ljubljanskih gimnazij v Vegovi ulici.

Kaj pogrešate pri mladih pedagoških delavcih, ki prihajajo z univerze? Njihove začetniške težave? »To je odvisno od človeka. Imam dva popolnoma različna primera. Prvi, brez kakršnih koli pedagoških in metodskih težav, drugi, pravo nasprotje. Strokovna izobrazba je zadovojna. Morda jim manjka praktičnega dela? Ni dovolj, če samo poslušate predavanja, temveč je treba že v času študija samostojno delati v razredom. Predvsem je treba imeti stik z mladino, spoznavati razne oblike vzgojnega dela, od šole do zabave. Študent filozofije mora čutiti vsaj malo smisla za vzgojno delo. Sicer je smoter zgrešen. Iz svoje življenjske in vzgojne prakse lahko povem, da se človek brez vzgojnega daru težko navadi na dijak, čeprav morebiti strokovno obvlada svoj predmet. Ljubezen do mladine in vzgoja sta dva pojma, ki sta med seboj tesno povezana. Profesor, vzgojitelj je pravzaprav poklic, v katerega se ne bi smelo iti zaradi kruha. Delo z živ-

limi ljudmi je gotovo najlepše, obenem pa najodgovornejše. Opozoril pa bi rad na važen pojav. To, da samo ženske vzgajajo mladostnika ves čas njegovega duševnega razvoja, ni dobro. Vzgoja je popolna le, če se čuti roka moškega in ženske. Zenska prenesa na mladostnika svoje svojstvene črte, moški zopet svoje. Tako se dopolnjujeta. Zal pa je dotok moškega vzgojnega kadra, ki prihaja z univerze neznačen v primeri z velikim številom ženskega.«

Agronom ing. Potočnik ni sem iskal pri »Agrotehniku« zaradi poslovnih razgovorov. Zelen sem, da se udeležim naše skromne ankete.

»Slovenska fakulteta za agronomijo je za sodobne, moderne proizvodne prilike v svetu bolj skromno opremljena. Menim, da bi bilo nemara koristno uvesti več praktičnega dela na račun teorije. Agronom mora obvladati tudi tuje jezike, če se hoče v praksi uveljaviti. Posebno nemščino in angleščino. V poklicu mora biti borbena, imeti mora prirodno sposobnost prečiščanja, z eno besedo mora biti poseben lik pedagoga. To pa se mora naučiti. Zakaj? Agronom z razliko od profesorja dela s starejšimi ljudmi, ki se zaradi zakoreninjenih nazorov težje prepričujejo. Dobra splošna razgledanost pa je predpogoj, da se izogne začetniškim težavam. Prilagoditi se mora oblikam življenja na vasi, kajti to je njegov delokrog.«

V ljubljanski tovarni dela prvi znani ekonomist Podbregar, ki ima za seboj že celo zahodno Evropo.

»Fakulteta nudi študentu splošno izobrazbo. Izenačil bi v tem pogledu ekonomista in jurista. Prednost ekonomista je, da pozna krajnost ekonomije in računovodstvo, dočim je jurist bolj razgledan v gospodarsko pravnih predpisih. Mladi kader ima dovolj veliko znanje za vsako gospodarsko panogo. Eno pa mora imeti vsak pred očmi: v praksi je komercialna služba kompozicija številnih drobni delov, ki jih mora poznati. To

znanje pa se pridobi le z vestnim praktičnim delom. Vsaka stroka ima svoje finise, zato se dober ekonomist ne bo omejeval samo na strogo komercialno stroko, ampak bo spoznal tudi gotove tehnološke procese. Tako mora na primer ekonomist v tobačni industriji poznati surovino in glavne faze predelave. Če sam pojem surovine je zelo obširen, in ga mora dobro poznati, sicer ne bo mogel sklepati pogodb. Študent bi moral že med študijem spoznati vrste blaga v tisti stroki, v kateri se misli po študiju posvetiti.«

O pojmovanju socialistične morale Predavanje Vide TOMŠIČ

V okviru strokovno-ideološkega kluba združenja študentov prava bo sredi meseca marca predavanje tov. Tomšičeve »O pojmovanju socialistične morale«. Na to izredno aktualno temo že danes opozarjamo in vabimo vse študente in zainteresirana združenja, da morebitna vprašanja v zvezi s zgornjo temo izročijo najkasneje do 10. marca na odbor združenja študentov prava. Dan in uro predavanja tov. Tomšičeve bomo naenkrat objavili v dnevnem časopisu.

Vabljeni tudi študentje drugih fakultet.

Odbor ZS prava

ZGLEDEN PRIMER

Koroško akademsko društvo nas je obvestilo, da je železarno Ravne odobrila za študente ljubljanske TVŠ 15 štipendij. Železarna potrebuje za svoj obrat 6 metalurških inženirjev, 5 strojnih, 1 kemika, 1 elektroinženirja, gradbenika in ekonomista. Večina štipendij je že oddanih. Študentje so se obvezali, da bodo po končanem študiju sprejeli delo v železarni. Višina štipendij bo znašala od 4000 do 6000 dinarjev.

To je zares zgleden primer koroških kovinarjev, ki so razumeli študente ter jim tovariško nudili roko. Pohvalno bi bilo, če bi temu primeru sledila tudi ostala gospodarska podjetja na Slovenskem. Na ta način bi se dalo izboljšati slabo socialno stanje nekaterih ljubljanskih študentov.

★

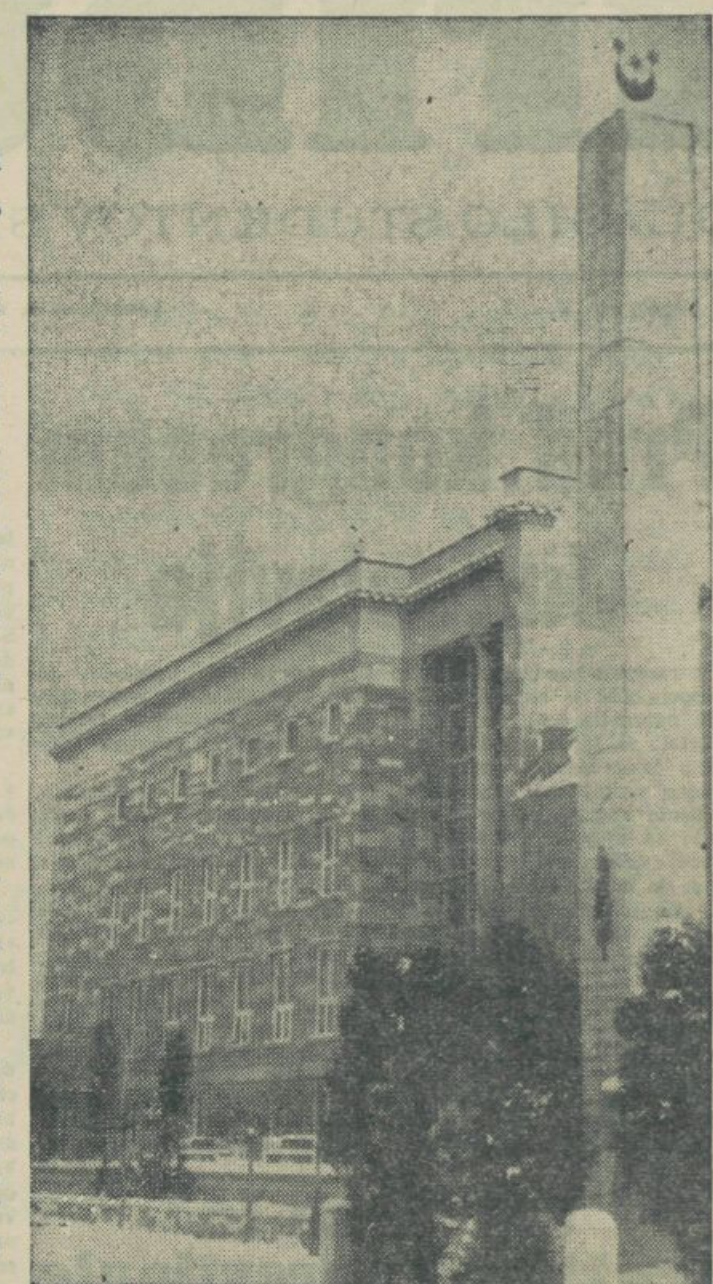
OBVESTILO

Sestanek predsedništva Početniške zveze bo 13. marca 1954 v sobi 77 na Univerzi ob 19. uri. Udeležba je strogo obvezna.

Početniška zveza bo imela svoje prostore od meseca marca dalje na Miklošičevi cesti 5a.

Še en semester je za nami

V zimskem semestru letošnjega študijskega leta nismo spali. Naša organizacija je z uspehom sodelovala pri raznih političnih akcijah, kot so volitve v Ljudsko skupščino, demonstracije za Trst, pa tudi politično vzgojno delo med študenti je bilo uspešno. Dijalova zadeva nas ni omajala in danes smo politično dovolj trdni za nadaljnje delo. Največjo aktivnost v politično vzgojnem delu so ponovno pokazali pravniki, ki so s organiziranjem zanimivih predavanj in debat lahko za vzgled

Študent, ali si na pravi poti?

Ste prebrali članek v zadnji Tribuni? Takole piše v njem: »Prepričljivo in očito je danes dejstvo, kako daleč se je razvila naša ljudska demokracija... in kakšen je ugled naše države v svetu...« Toda: »Šeasoma nastopajo v našem svetu nove spremembe in tako se mi vsiljuje vprašanje, ali bomo mi, bodoča inteligencija, znali dalje poglobljati socialistično zavest?« (??) »Imam pomisleke, za kar mi daje povod neka nova usmerjenost študentov, njihova politična neaktivnost...«

Tovariš Mijač nato pravi, da se »občajni pogovori med študenti vrtijo le okrog krogarj, o tem, katero vino je boljše, razne ljubzenske epizode in končno še šport«.

»Nujno je, nadaljuje Mijač, da obsegajo naše duhovne sile še nekaj več. Predvsem bi to morala biti revolucionarna zavest...«

Ali želite Mijač med svoje duhovne sile krogarje, razne ljubzenske epizode in končno še šport? Po njegovem receptu pa naj bi naša duhovna sile poleg vsega tega

obsegale predvsem še revolucionarno zavest! Med nami je vsa polna karieristov, predvsem pa malomeščanov, ozkika na drugem mestu, medtem ko zastopajo študenti pri različnih narodnih najbolj revolucionarne ideje...«

Kdo so vsi ti karieristi in malomeščani, ki jih toliko mrgoli med študenti? Kdo drugi, kot neki študent ekonomske fakultete? Takole piše Mijač: »Mislim, da je politična zavest študentov še na dovolj nizkem nivoju z ozirom na razvojno stopnjo naše družbe.« (Citaj razvojno stopnjo Mijača!) »Zalostno, ali resnično je dejstvo,« vzklika, »da se ne nahajajo posamezniki v odnosu do socialističnih načel v ideološki opoziciji. Primer: študent ekonomske fakultete študira politično ekonomijo in se odloči — da bo začel študirati meščanske ekonomiste... Kakor, da se ne znajo prilagoditi socialistični stvarnosti... spoznati gospodarski utrip obdobja...«

Kar simpatični mi je postal ta študent ekonomske fakultete, ki si ga je Mijač izbral, da bo v njegovem članku predstavljal množico karieristov in malomeščanov — in se »posameznika« ki bo »v ideološki opoziciji do socialističnih načel«. Iz lastne izkušnje bi mu svetoval, naj sedaj, ko se je že odločil res temeljito preštudira meščanske ekonomiste. Pa prej, ko bo polagal politično ekonomijo IV. Meni je precej trda predla, ker sem se — zaradi splošnega odpora do meščanskih ekonomistov — premalo poglobil v nekatere meščanske teorije. Tudi jaz sem mislil, da se znam — kakor priporoča Mijač — »prilagoditi socialistični stvarnosti...« Spoznal pa sem, da se tako »prepričljivo in očito« še vedno ni razvila naša ljudska demokracija, da bi lahko sam, kar na izpitu »odločale« o študijskem programu.

Le poskušaj sam najti — kakor svetuješ — edino pravo pot do oblikovanja tvoje »revolucionarne« duha, dragi Mijač!

Smolinsky Rado

Študentski funkcionar MIKELN

Predsednik združenja na igralški akademiji Miloš Mikeln je študen študentski funkcionar! Vsi študentje na čelu s kuratorjem in OU ZSJ se borimo za centralno študentsko menzo na Miklošičevi cesti. Osebeje sedanje ljudske restavracije se temu upira, zato je sklicalo sestanek obmenov, kateremu je prisostvoval tudi tov. Mikeln. Neka uslužbenka je grobo napadla vse študente. Na ta izpad je reagiral neki upokojenec, študentski funkcionar Mikeln pa ne! To še ni vse! Pobrali so podpis, da se menza ne da študentom in naš funkcionar je to resolucijo podpisal. Kaj pravite na to?

Zakon o pridobitvi doktorata ne ustreza današnjemu stanju družbene ureditve

Sredi preteklega meseca je bila na pravni fakulteti v Ljubljani konferenca zastopnikov proforskega zbora, Društva pravnikov LRS in zastopnikov študentske organizacije, ki so dali pobudo in tudi sklicali to konferenco. Namen je bil diskutirati o neprimerni obliki pridobivanja doktorskega naslova, ki jo predvideva dosednji zakon. Razgovarjali so se tudi o tem, kako doseči boljše, sodobnejše rešitve tega problema. Enotno mnenje o teh vprašanjih je dalo pozitivne rezultate, ki kažejo v glavnih črtah sledeče:

Zakon o pridobitvi znanstvene stopnje doktorja znanosti z dne 12. 10. 1948 je v osnovi izdelan po sovjetskem vzorcu in določa

takih pogojev je bil dostopen le dokaj ozkemu krogu absolventov univerz in visokih šol in bi de facto nadomestoval habilitacijsko delo, ki se običajno zahteva za akademske učitelje.

Načrt novega zakona o univerzah deloma spreminja te pogoje: Na eni strani predvideva poseben ustni izpit, na drugi pa določa pri disertaciji nekoliko lažje pogoje. Kljub temu pa iz načrta ni mogoče z gotovostjo sklepati, da je v njem povsem opuščena koncepcija iz leta 1948. Iz tega namreč, da se tudi v načrtu posebej poudarja in da mora disertacija predstavljati znanstveno delo, bi se nasprotno moglo sklepati, da je ostalo pri stari koncepciji v

vat, da ima kandidat znanstveno ne praksi ali celo znanstvena dela oz. vobče dela, ki presega okvir seminarjskih del. Doktorat naj bi se pridobil na podlagi ustnega izpita in branjenega doktorskega dela (disertacije). Disertacija mora dokazati, da razpolaga kandidat z znanstveno metodo in da je sposoben delati v znanosti samostojno. Take pogoje je za disertacijo določala uredba o pravnih fakultetah iz l. 1938. Svojsčas se je ta režim polaganja doktorata izkazal kot zadovoljiv, bil je primerno strog in vendar ne pretrajno zahteven.

Dalje: na posameznih fakultetah celo na fakultetah istih strok so v veljavni različni režimi študija. Zato bi bilo treba dati fakultetam možnost, da glede na svoj režim študija polagajo določite pogoje za poveljanje doktorata v tistem okviru, ki bi ga predpisal zakon o univerzah. Vprašanje pogojev za doktorat mora pač biti v glavnih potezah enotno urejeno za

celotno zvezno državo in v načelu tudi enotno za vse stroke in znanstvena področja. Vendar pa imajo posamezne fakultete oz. stroke in znanstvena področja svoje posebnosti in potrebe, katere bi morali upoštevati v natančnejših določbah, ki bi jih o polaganju doktorata vseboval statut fakultet.

Društvo pravnikov LRS, sekcija društva profesorjev in znanstvenih sodelavcev na pravni fakulteti v Ljubljani in Združenje študentov na pravni fakulteti v Ljubljani menijo, da bi taka ureditev doktorata ustrezala dejanskim prilikam in potrebam pravnikov, da taka ureditev ne bi bila ovira za enotno rešitev vprašanja doktorata za vse stroke oz. znanstvena področja in da bi ustrezala načinu pridobitve doktorata, ki ima že določene tradicije pri nas in v svetu. Pridobili pa bi kade posebno kvalificiranih pravnikov, ki bi lahko uspešno pomagali pri graditvi novega socialističnega in pravnega reda.

Glose iz našega življenja

PROSTI PAD

Bilo je na izpitu. Ni važno iz katerega predmeta. Morda so bila izpita vprašanja že izčrpana, morda še ne. Vsekakor atmosfera ni bila preveč dobra. Profesor se je dolgočasno igral s polo papirja. Slednjic je papir zmečkal in ga zagnal v kandidata.

»Kaj je to?« je vprašal profesor.

»Vrgli se košček papirja v mene,« je odgovoril kandidat.

»Zdaj bom vrgel še vas. To je prosti pad!« je dejal profesor.

O merjenju dolžin

Profesor je predaval o merjenju dolžin. »V geodeziji merimo dolžine na tri načine. Precizno merimo dolžine s kompariranimi jeziklenimi trakovi, manj precizno z jeziklenimi trakovi. Za praktične potrebe si pomagamo z merjenjem dolžin na korak. Ampak nekateri imajo dolgega, drugi kratkega, naš geodetski je 75 cm.

S sestanka medicinskih sester

»Vprašanje pravne osnovne vaše šole smo imeli na Svetu za zdravstvo in socialno politiko vedno za preč problem. Ne mislite, da

se na tem ni delalo. Toda to je vprašanje, ki se ne da rešiti čez noč. Zato je potrebna daljša procedura. Svar ni tako enostavna, kot si ve zamiljate. Navzlic temu lahko rečemo, da bo stvar okrog pravne ureditve vaše šole v kratkem rešena.«

»Oprostite tovariš, toda prav tako ste govorili na sestanku pred dvema letoma.«

»To je dokaz, da smo vedno mislili na vas.«

KDO IMA PRAV?

Študent na šoli za rentgenologe nima stanovanja v Ljubljani. Trka na vrata vseh možganih domov, vendar brez uspeha. Ves obupan pride v upravo študentskega doma.

»Prosimo, bi me sprejeli v vaš dom, ker sem brez stanovanja, na cesti. Spim v kolodvorski čakalnici.«

»Kje pa študirate?«

»Sem na šoli bodočih rentgenologov.«

»Oprostite, obrnili ste se na napačen naslov. Tukaj je uprava študentskega doma, ki sprejema v dom samo slušatelje ljubljanske univerze, akademije, visokih in višjih šol. Vaša šola pa še ni dobila naziva višje šole. Pokžite v kakšen srednješolski internat, tam vas bodo gotovo sprejeli.«

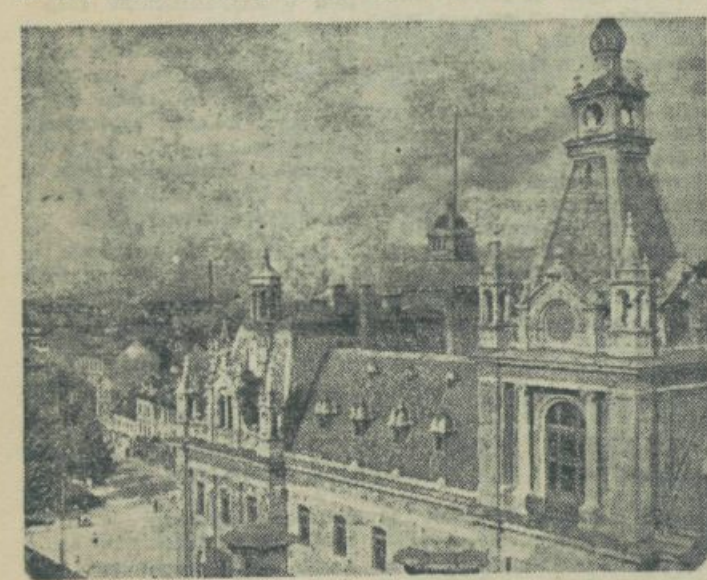
PISMENA PROŠNJA

Na ekonomski fakulteti so se udomačili čudni predpisi. Tako je za podpis profesorja, če nisi obiskoval predavanj, potrebna pismena prošnja. Pred kratkim je študent, ki je bil na praksi v inozemstvu in zato ni mogel obiskovati predavanj oddal prošnjo na dekanatu, da bi dobil podpis profesorja.

Po nekaj dneh je bila prošnja upodno rešena. Seveda je profesor prošnji dodal še naslednji tekst:

»Zgoraj navedeni podatki so lažnjivi. Vendar se mu podpis odobri.«

Ali morda ne bi bilo dobro dopolniti ta predpis v toliko, da se prošnje za podpis takširajo.

take pogoje, katerim bi lahko zastopil samo tisti, ki se je že dal časa ukvarjal z znanstvenim proučevanjem. Doktorat namreč lahko polaga samo kandidat, ki dokazuje da ima znanstvena dela in znanstveno prakso. Doktorat se pridobi z disertacijo in uspešno javno obrambo disertacije. Disertacija mora biti samostojno delo in pomeniti obogatenje znanosti, podati mora rešitev znanstvenih problemov ali zastaviti nove probleme, ki so pomembni za znanost.

Taki pogoji za pridobitev doktorata so bili pri nas novost. Zato je bilo naravno, da je bilo število v državi opravljenih doktoratov izredno majhno — le 13. Kandidati so bili po večini iz vrst asistentov univerz, visokih šol in znanstvenih institutov in tudi med tistimi, ki so opravili doktorat po navedenem zakonu, so nekateri mogli pomagati doktorat le ob dokaj širokem, svobodnem tolmačenju predpisov zakona. Doktorat ob

GLASILO STUDENTOV SLOVENSKE UNIVERZE

Urednik Primož Kozak, študent filozofije.

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Trg revolucije, št. 11-1, telefon 21-23. — Letna naročnina 300 din., polletna 150 din., četrtletna 80 din. — Izdaje vsak drugi petek. — Tisk tiskarna »Slovenskega poročevalca«. — Rokopisov ne vračamo. — Naročnino nakazuje na tekoči račun KB 806-T-841.

Članek, objavljen v listu, lahko zastopajo mnenje, ki ni identično s stališčem Zveze študentov Jugoslavije.

Hecht - Mac Arthur:

PRVA STRAN

Tudi ta ameriška poltragedija, pol komedija (nikakor ne tragi-komedija) ni dovolj močna injekcija, da bi bolezen letošnjega dramskega repertoarja ozdravila. Pravzaprav je nadaljuje tradicijo površnosti in enodnevnosti, le da je moralno rigo-roznost in vnanje razburilj-vejša. O njeni umetniški vrednosti pa težko govorimo. In če hočemo našo trditve dokazati, si moramo to dramsko delo natančneje ogledati.

»Prva stran« slika predvsem razmere med ameriški-mi novinarji. Prikazuje njihovo popolno moralno brezbriznost in otopenost, gola naveza-nost na senzacije, popoln cini-zem, pokvarjenost, lažnivost — torej popolno odsotnost vsake moralnosti. V tem prikazu sta avtorja nedvomno uspeša. Njuna sodba in prijem sta ne-navadno moralnega značaja in komične situacije, ki jih riše-ta, običajno niso same sebi na-men, temveč še bolj paradok-salno kažejo žalostne razmere ameriške družbe. Žal pa je ta moralna izvedena nekoliko pri-stransko in črno belo: na smrt obojeni mladenič na pol mrtve pade iz strešnega zle-ba in že napravi govor in moralno-politično agitacijo. Tu zveni komad precej papirnato in avtorja dobre moralne za-snove nikakor ne moreta estetsko realizirati. V tistem trenutku namreč ne čutimo obojenčeve notranjosti, člo-večnosti, ampak samo njegov intelekt in agitacijo. In precej podobno je na drugi strani z novinarji. Razen enega so vsi popolnoma zli in to v takšni meri, da se med seboj sploh ne ločijo. Zato seveda niso umet-niške figure, kajti v umetnosti vedno velja pravilo, da mora biti vsak človek orisan plastično: kot slab in kot dober — saj ni na svetu tako zavržene kreature, da ne bi v sebi skrivala vsaj nekaj človeških po-tez. In dolžnost umetnosti je — v nasprotju s politično agita-cijo — da prav te človeške poteze odkrije. Hecht in Mac Arthur pa jim žal nista odkrila.

Nekaj jih pa moramo pri-znati: poskusila sta. Med vse-mi zlimi novinarji sta si izbra-la enega, ki sta ga hotela pri-kazati v njegovem nihanju med zlom in dobrim, da bi ga končno popeljala na pravo pot. Toda žal je oseba tega novi-narja najslabša izmed vseh.

Ze dalj časa me bega, zakaj je tako mnogo ameriških po-zitivnih junakov tako sentimen-talnih in usmerjenih zgolj v neke domačnostno-idilične ideale. V njih ni nikakih no-tranjih razponov (tu seveda ne mislim na Faulknerja), temveč si v njih nasprotujeta samo poštenost in barabija. Druge globoke notranjosti sploh ni, vsi prehodi so samo nihanja

med tera dvema poloma. Nas, ki smo navajeni evropskih problematičnih likov, seveda take notranjosti ne morejo za-dovoljiti in zato se nam zdi tudi poboljšani novinar iz »Prve strani« nekam majhen, nezanimljiv in cenen.

In tu smo v jedru našega nezadovoljstva. Od umetnosti si želimo velikih ljudi, ki nosijo v sebi pekel in nebo, ljudi, ki se ne strše protislovnosti življenja, ampak jo jemljejo nase, jo v sebi doživljajo in preživljajo, ki se ji upirajo in šele nato propadajo ali zmagojujejo. Portreti junakov, ki jim je edina misel, kako bi se življenje izmazali, se umaknili na kme-te ali v idilično družino, nas ne morejo niti navdušiti niti pretresti. Premajhni se nam zde, premalo idealni, preveč malomeščanski in nečloveški; premalo je v njih. In zato je tudi moralna kritika, ki jo neki avtor izvaja samo v ime-nu poštenosti, časti in miru, premajhna kritika, da bi bila lahko estetska kritika. Estet-ska kritika toče po življenju samem iz perspektive življe-nja samega. In zato bodo naši estetski ideali tudi še vnaprej tragični junaki grške tradicije, grškega epa, Shakespeara in Dostojevskega, nikakor pa Gospod Mirodolski in podobni.

S tem je naše stališče že po-vedano. »Prvi strani« očitamo preveč ideološke agitacije in premalo človeške notranjosti. Odtod izvira tudi lahkotna spretnost dela, ki je prijetna, vendar pa prav s to prijetnostjo zakriva tisto moralno vsebi-no, ki bi se morala v delu izražati.

Režija Franceta Jamnika je v nasprotju z njegovimi prejš-njimi koncepti mnogo bolj poudarjala vnanost kot no-tranjost. In bila je tudi mnogo boljša. Režiserju se je posre-čilo ustvariti nenavadno raz-gibano delo — seveda vseskozi le po zunanji strani —, odlično ansambelsko igrro, živost in ne-posrednost, kakršne zadnje čase na ljubljanskem odru še nismo videli. Kajti ta koncep-cija je razbila klasična pravila notranje intenzivnosti in vna-nje umirjenosti, kakršna so upoštevali vsi naši režiserji, med njimi z največjim uspe-hom Slavko Jan, in je skušala tudi na odru in v umetnosti imaginirati isto neposredno pretiranost, kakršna tudi ob-vladuje naše lastno življenje v nasprotju s klasičnim. In če-tudi to ni visoko umetniški podvig, pa je nedvomno zelo koristno, kajti taka neposred-na razgibanost lahko koristi kot artiljeja stalni togosti in obvladavanju. Jamnikovo zaslu-go zmanjšuje samo to, da je to koncepcijo že pred njim iz-razil in ustvaril režiser Mah-nič v svojem Revizorju, četudi je bil tam — zaradi večje no-tranje vrednosti dela in dru-gačre njegove narave — uspeh manjši. Vsekakor pa moramo še enkrat pibiti, da je bil ta ekstrem za Jamnika uspešnejši in kot kaže tudi bolj izvirajoč iz njegove resnične narave.

O igralcih je naša časopisna kritika že podala dovolj točne oznake. Vsi so se strinjali v mojstrskem podajanju Lojzeta Potokarja in Elvire Kraljeve, česar pa ne bi mogli reči za Jurija Součka, ki je bil delno

sicer zelo spreten, delno pa mnogo preveč »privaten«, ka-kor se temu reče, premalo iz-razit, preveč nejasen in neiz-brušen. Takšna odrska sigur-nost se lahko kaj kmalu spre-vrže v rutiniranost in šmiro, kar pa je za mladega igralca vendar najmanj častno in naj-manj smiselno. Iste nevarnosti naj se zaveda tudi Majda Po-tokarjeva, dočim je velika prednost Lojzeta Rozmna pred drugimi mladimi igralci ravno v tem, da je v vsaki vlo-gi nenavadno zavzet. In to je edino prava osnova.

O sceni ne bi mogli reči, da bi bila posebno invenciozna. — vuj —

O baletnem večeru v Operi

Z zanimanjem, a obenem z negotovostjo smo pričakovali letošnjega večera našega opernega baleta. Z odhodom Pie in Pina Mlakarja smo veliko izgubili. Se do danes ni uspe-lo angažirati novega koreo-grafa. Tako je ostalo nebolje no do dete brez tako potrebnega vzgojitelja! Če se ozremo na-zaj in pogledamo delo in us-pehe, smo lahko kar zadovolj-ni. Kaj vse sta Mlakarjeva v nekaj letih napravila z našim ansambli! Postal je homo-gen, tehnično izdelan in izraz-no bolj poglobljen. In prav sredi dela, takrat, ko je vse kazalo, da smo si že končno ustvarili trdno osnovo, na ka-teri bomo lahko nadalje gra-dili, smo običali na mrtvi toč-

ki. Letošnjo premiero je na-studiral Nenad Lhotka kot gost. Ni si izbral celoveče-rega dela, temveč se je odlo-čil za štiri manjše stvaritve.

Florent Schmitt: Trage-dija Salome. Scenarij je ob-delal Lhotka s sodelovanjem Mladena Bašiča, prosto po Wildu in D'Humieresu. — Sergej Prokofjev: Klasična simfonija — K. Camille Sa-int-Saens: Danse Macabre in Ivana Kogan Semenova Ama-zonke, v obdelavi Janine Charrat in Maurica Sarrazi-ma.

Tragedija Salome F. Schmit-ta označuje izredna širina v ustvarjanju. Njegova melodija kakor tudi harmonična osno-va, je močno kromatična, sko-raj atonalna. Preprežena je s pogostimi kontrapunktičnimi krizami. Temu se hitro vrste, orkester je krepak. Schmitt do-zeže vseh sijajne efekte, pravo muzikalno bogastvo in veličino! Scenarij je drama-tično zaostren. Kljub vsemu nam 'je nekako odmaknjen.

Za balet je to vsekakor hva-ležna snov in moderni koreo-graf bo brez dvoma našel do-volj možnosti za sprostitve svojih zamisli. To je Lhotka tudi storil! Salome je odple-sala Lidija Lápovževa, ki za-služi vse priznanje. Izrazno je bolj mladostno neugna-na, kakor pa ženska z globoko erotično naravo. Narraboth — Ivo Sertič k. g. O tem plesal-cu lahko rečemo, da je moj-ster svoje obrti. Ritmična do-slednost, lahkonotno obvlada-vanje raznih pozicij in odtoten nastop — vse to mu daje naj-dolžnjo nade v njegovi karieri.

Amazonke (I. Kogan-Seme-nov) je koreograf povzel po prireditvi Janine Charrat. Vse-kačkar zanimiva tematika! Stvar nas obdaja, in je estet-sko nesprejemljiva. Tatjana Remškarjeva (kraljica Ama-zonke) je ena naših najbolj na-darjenih plesalk. Njena do-blesnosa in tehnična dovrše-

nost nas vedno povsem zado-volji. Tudi tokrat je presene-tila. Posebej naj še pohvalim Iva Sertiča (Beli konj).

Glasbeno vodstvo je imel dirigent dr. Danilo Svara. Sti-ri različna in zahtevna dela je naštudiral z veliko skrbnostjo. Njegova ritmična preciz-nost, popolna tehnična izdela-va in suverenost je še prav posebno prikladna za plesalce in jim daje sigurnost. Orke-ster je z manjšimi, omemba nevrrednimi splošnimi vstopi sočno in krepko zvenel.

Inscenacija A. Avguštinčiča je bila odgovarjajoča, le Dan-se Macabre bi bilo tako brez nepotrebnih dekorativnosti. Kostumi (I. Kostinčer — Bre-govac k. g.) so bili zamisljeni s pravim okusom.

Sedaj pa bi hotel potegniti črto pod račun. Lhotka je brez dvoma kvaliteten koreo-graf in plesalec. Želeli bi si ga še večkrat v Ljubljani. Na-pravil je, kar je le mogel. Ljubljanski baletni ansambl ni enoten. Poleg uvežbanih moči imamo novince, ki nika-kor še niso kos svoji nalogi. Opozorim naj na moški zbor, ki je slabši od ženskega. Ne-kateri komad da obvladajo osnovo. Ali je bila premiera uspeh? Z ozirom na nedavni nivo vsekakor ne! Razen red-kih izjem ostali niso izpolnili pričakovanj (saj jih tudi niso mogli). Ne smemo biti zado-voljni s tem kar je. Napravili smo korak nazaj. Že skrajni čas je, da dobimo stalnega, sposobnega mojstra, ki se bo zavezal za svoje mlade varo-vance in jim pokazal pot na-predka in nadaljnje rasti. B.

II. FESTIVAL ŠTUDENTOV GLASBE PRIMEREN USPEH NAŠIH

V dneh od 16. do 23. febru-erja je bil v Zagrebu II. Festival študentov glasbe na katerem so sodelovali stu-denti treh glasbenih akademij FLRJ. Festival je organiziralo Združenje študentov Muzičke akademije v Zagrebu ob priliki 125-letnice delovanja Muzičke akademije.

Na svečanem uvodnem kon-certu o bile izvedene kompozicije J. S. Bacha. Spored, ki je obsegal Passacaglio v c-molu Kantato št. 53, duet iz mase v h-molu, II. suito v d-molu za violoncello solo in Koncert za tri klavirje in orkester v d-molu, so izvajali študentje zagreb-ske akademije in akademski ko-morni orkester pod vodstvom nadarjenega dirigenta Igorja Gladrova. V koncertu za tri klavirje in orkester se je lepo predstavila zlasti pianistka Ma-rinja Gvozdić s svojo tehnično in

muzikalno dovršeno ter zadr-žano igrro.

Večer študentov Muzičke aka-demije Beograd je bil zelo ob-sežen. Poživila ga je posebno izvedba dveh Hindemithovih so-nat: Sonata za violino in klavir v Es-duru in III. sonata za klavir. Beograščani so se odli-kovali pri pihalih: flavistika Li-ljana Zlatanović, klarinetist Mi-lenko Stefanović in fagotist Bo-židar Tunjević so želi lepe uspe-he in upravičevali sloves, ki ga ima ta oddelek na beograjski Muzički akademiji. Doživljete večera je bila izvedba F. Fran-coeur-ove Sonate za violoncello in klavir v E-duru, katero nam je posredoval mladi čelist Djo-rđević. Bravurozna tehnika, toplina tona in temperamentno prednašanje so odlike tega res-nega muzika, ki je na nedav-nem tekmovanju čelistov zase-del prvo mesto. Od pevcev je zlasti izstopala altistka Marija Pijuković, ki je s svojim meh-kim glasom zelo občuteno za-pela tri skladbe.

Tretji večer je priredila Mu-zička akademija iz Zagreba. Program sam je bil v celoti skrbno pripravljen, vendar je neka akademika, čeprav solidna igra, preprečila večji uspeh. Violinist Radovan Lorković je izvajal Vivaldi-Respighijevo So-nato za violino in klavir v D-duru. Pokazal je lepo, inton-irano čisto in vsebinsko doži-veto igrro. Poleg pianistk Mir-jane Vukdragović in Zlate Müller je nastopila tudi altistka Badema Stajcer. Njen glas ni mogel priti do prave veljave zaradi nehalne izbire pro-grama.

Program študentov Akademije za glasbo v Ljubljani je bil zelo dolg, kar je povzročilo vidno utrujenost publike pri poslušanju zadnjih točk. Morda je k temu pripomogla preveč enolič-na izbira sporeda, saj so bila na programu, razen nekaj iz-jem, le dela romantičnih moj-strov. Kljub temu pa je naša ekipa doživela velik uspeh, ki je sad marljivega in nesebič-nega dela vseh nastopajočih in njih profesorjev. Od violinistov so nastopili Vladislav Marković, Dejan Bravničar in Rok Klop-čič. Vladislav Marković je z izvedbo Vivaldi-Respighijeve Sonate za violino in klavir v D-duru prikazal tehnično dovr-šeno igrro, plemenitost tona, predvsem pa velik smisel za pravilno stilno interpretacijo skladbe. Mladi Dejan Bravničar je s sigurnostjo in bravuro od-igral tehnično in muzikalno zelo zahteven prvi stavek iz Čajkovskega violinskega koncerta ter dosegel mnogo odobravanj. Največ priznanja gre prav go-tovo Roku Klopčiču, katerega je zagrebška kritika označila kot drugega najbolj osebnega in najmočnejšega interpreta vseh koncertov festivala. Brillantna igra, lepota tona in muzikalnost, s katero je podal Chaussonovo

skladbo Poem potrjujejo to la-skavo pohvalo.

Pianisti so bili po številu naj-močneje zastopani. Darinka Bernetić je s prefinjeno igrro in močno dramatično posredovala Schumannovo Fantazijo op. 17. L. R. pokazala izrazit smisel za prednašanje široko zasnovanih del. Nada Verbić je s svojo igrro, polno patosa in poezije, virtuozno interpretirala Chopi-novo Balado op. 52. Očiten je njen veliki smisel za komorno muziciranje. Poleg Jeni Srebot, ki je z veliko jasnostjo in tem-peramentom odigrala Pet pre-ludlov skladatelja Tajčevića, sta nastopila še mlada pianista Ivo Levančič in Erminij Ambro-set.

Mezzosopranistka Daná Roč-nikova je z občutkom zapela tri zelo zahtevne pesmi M. Kogojca. Tu je prišel do veljave njen izreden glasovni obseg, izena-čenje registrov in lepa barva glasu. Tudi baritonist Janex Triller je s svojim nastopom dosegel prodoren uspeh.

Na petem večeru je nastopil Drž. simfonični orkester, kate-remu so dirigirali trije mladi dirigenti. Naš Marko Zigon, ki je nastopil s Schubertovo VIII. simfonijo, je z odmerjeno kre-ttnjo in močnim doživljem do-segel izreden stik z orkestrom, česar pri drugih nastopajočih nismo opazili v toliki meri.

Na matineji komorne muzike sta poleg zagrebških in beograjskih študentov nastopila tudi Nada Verbić in Rok Klopčič s Brahmovso Sonato za violino in klavir v d-molu, op. 108.

Na predzadnjem večeru so bile izvedene kompozicije štu-dentov treh akademij. Ljub-ljano so zastopali: Marijan Faj-diga s štirimi kompozicijami za klavir, Ivo Petrić s Sonato za violino in klavir in Alojz Srebotnjak s tremi solospeli za mezzosopran.

Širokopotezno zasnovani festi-val so zaključili referati štu-dentov zgodovinskega oddelka, (Ljubljano je zastopala absol-ventka Mirijana Turel s pred-a-vanjem o Miroslavu Vilharju) in simfonični koncert romantične glasbe, kjer je nastopil orkester Muzičke akademije iz Zagreba pod vodstvom Davorina Haupt-felda.

Drugi festival študentov glas-be je imel dvojni značaj. Na eni strani je bil njegov namen proslaviti 125-letnico najstarej-šega glasbeno-vzgojnega zavoda na Balkanu, na drugi strani pa je bil njegov namen zbliznati študentov naših treh glasbenih Akademij pri skupnem delu in skupnih naporih za dvig naše glasbene kulture. V obeh pogle-dih je festival popolnoma uspel.

—K—

Naročite se na „Besedo“

Prizor iz »Prve stranla

KULTURNE NOVICE

Zadnje dni februarja je bilo v Beogradu plenarno zasedanje Uprave zveze filmskih delav-cov, kjer se je razpravljalo o aktualnih problemih naše kine-matografije, predvsem o uprav-ljanju podjetij po filmskih de-lavcih in o angažiranju.

Avala film in norveško film-sko podjetje Norks Likond bo-sta v koprodukciji snemala le-tosni film »Krvavi pot«, ki bo prikazoval življenje in borbo jugoslovanskih internirancev na Norveškem med drugo svetov-no vojno.

V prostorih Male galerije v Ljubljani je bila zadnje dni fe-bruarja otvorena tradicionalna razstava mladinskih knjižnih ilustracij, ki jo prireja Založba Mladinske knjige. Razstava bo pokazala znaten napredek naše mladinske ilustracije.

Na izrednem plenumu društva filmskih umetnikov Srbije so ugotovili, da film Poslednji most, ki ga je snemal Ufus v

koprodukciji z avstrijskim film-skim podjetjem Kosmopol ni netočno prikazal narodnoosvo-bodilne borbe. Film bodo kmalu začeli vrteti v naših kine-matografih.

Od 22. februarja do 12. pril-a bo priredila Centralna ljudska univerza v Ljubljani vrsto predavanj, ki bodo v glavnih obrisih prikazala razvoj umet-nosti od antike do sodobnih struj. Vsakokrat bodo trije pre-davatelji osvetlili določeno knji-ževno, likovno in glasbeno strani.

ZDA

International Education Ser-vice, katerega naloga je pospe-ševanje mednarodne izmenjave študentov, skrbi trenutno za približno 3000 inozemcev, ki so zaradi študija v ZDA. Sodelav-ci inštituta obiskujejo posamez-ne univerze in pomagajo ino-zemskim študentom z nasveti v vseh vprašanih študijskega na-črta in prilagoditve na ameri-ško univerzitetno življenje.

Sedmi simfonični koncert

V ponedeljek, dne 22. februar-ja je bil v SF koncert z gosto-vanjem londonskega oboista Le-onu Goossena. Program je bil zelo obsežen. Kot prva točka sporeda je orkester SF zaigral pod taktirko dirigenta Boga Le-skovic Haydnovo uverturo v d-duru. To lažje instrumentalno delo ima vse odlike Haydnove invencioznosti, vendar v njej ne zasledimo težje problematike. Delo je bilo tehnično dobro, na-studirano, vendar pa zaradi pomanjkanja violin ni bilo iz-vedeno tako kot bi moralo biti. V splošnem pa je bil to dober uvod v nadaljnji program.

V drugi točki se nam je slav-ni oboist Goossens predstavil v Cimarosovem koncertu za oboo. Cimarosa je eden izmed tistih ki prihajajo na program zelo redko. Znan je bil predvsem po svojih operah, od katerih je »Tajna oporok« še sedaj na spo-redih evropskih oper. Poleg svo-jega poglavitnega dela pa je napisal Cimarosa tudi precej-maš in oratorijev, simfonij in mnogo komornih del. Njegov koncert za oboo in godalni or-kester je poln lirskih momen-tov, kjer prihaja posebno do iz-raza plemeniti ton oboe. Leon Goossens je priznan po vsem svetu kot najboljši solist na tem instrumentu. Oboe je instrument od katerega sicer ne pričakuje-mo posebne zmogljivosti. Na koncertu pa smo imeli priliko slišati, od kakšne popolnosti je moglo razviti izraznost tega instrumenta. Orkester je solista spremljal zelo diskretno in ubrano, za kar gre zasluga diri-gentu, ki se je vidno potrudil, da bi ustvaril potrebno ubra-nost.

Tretja točka je vsebovala slovensko noviteto, in sicer Pa-horjevo suito vistransk. Delo je pisano za pihala, trobila in tolkala. Pahor je uporabil za to suito istrsko folklorno motiviko. Sestavljena je iz večjega števila starih miniaturnih ple-sov, kjer se pa ni samo poslu-žil svojstvenosti istrske folklor-ne motivike, ampak je tudi upo-

rabil njen kompliciran ritem, ki ga skladatelj na splošno ne uporablja. Delo je polno pre-plehlih lirskih scen, kol in melo-dij. Iz vse suite diha naša Istra, njena pokrajina in njene ljudske značilnosti. Bogo Leskovic je delo naštudiral dobro, vendar se mi zdi, da bi potreboval še več vaje za resnično perfektno interpretacijo. Občinstvo je de-lo zelo toplo sprejelo.

Po odmoru je sledil višek tega večera — Richarda Straussa koncert za oboo in mali orke-ster. Sestavljen je iz štirih stav-kov, ki brez odmora prehajajo eden v drugega. Koncert se raz-likuje od ostalih Straussovih del po tem, da tu ne zasledimo ek-stravagantne instrumentacije in presenetljivih zvočnih učinkov. Delo je pisano v bistvu zelo preprosto in zelo invenciozno. Glavno tezo koncerta nosi solist, ki ima svoj part pisan tehnično zelo težko. Vendar pa glavna težkoča ni v tehnični komplici-ranosti dela, temveč v interpre-tacijski zahtevnosti. Solist je tu svojo nalogo rešil odlično, ka-kor po tehnični zmogljivosti, tako tudi po interpretaciji. Ob-činstvo ga je nagradilo z veli-kim in dolgotrajnim aplauzom.

Zadnja točka koncerta je bila Ravelova druga suita za orke-ster: Dafnis in Hloa. Z nava-nost fenomenalno umetniško

—man

Koroški študenti

Nadaljevanje s prve strani akademiki bi morali vložiti vse sile za ohranitev slovenskega jezika in slovenske kulture z razumnim in preudarnim delom, stremeti pri tem k zbliznavanju vseh naprednih skupin in po-sameznikov, pri tem pa v da-našnji situaciji opustiti misel na neko novo — tretjo pot.

Položaj na Koroškem nalaga tudi naši študentski in mladins-ki organizaciji posebne dolžno-sti, zahteva od naše organizacije večjo skrb za vzpostavitev tes-nejših stikov, omogočati koroški mladini, da prireja izlete v našo

domovino, da se pri združeva-nju v svoje organizacije poslu-žuje najrazličnejših organizacijskih oblik tabornikov, počitni-skih zvez itd. S peštrimi dru-žabnim življenjem nam bi morda uspelo zbrati slovensko mladino.

Študentska zveza v Ljubljani je povabila slovenske akademi-ke s Koroške na kongres Zveze študentov Jugoslavije, ki bo v Skopju. Ravno tako bo-do ljubljanski študenti pozdra-vili njihovo prisotnost na ljub-ljanskem študentskem festivalu in na poletnih počitnicah ob Jadranskem morju.

MED STUDENTI PO SVETU

UNIVERZITETNO MESTO V MENIKI ŠTUDENTSKI CENTER LATINSKE AMERIKE

Začetki Univerze Mexiko segajo v davno preteklost. Leto 1553 je rojstna letnica te prve mehiške univerze. Prvi predavatelji so bili profesorji iz Salamance, od kodar izvirajo tudi prvi statuti in privilegiji univerze.

V sredi 19. stoletja je bila univerza, ki je dolgo pripadala podkralju Nove Španije, reorganizirana; svojo dokončno obliko pa je dobila po l. 1910, ko je slovit pedagog Justo Sierra s svojimi reformami preusmeril celotno mehiško šolstvo in dal mehiški univerzi pozitivno usmeritev s tem, da je dvignil ter poudaril njen nacionalni karakter.

Po velikem, gospodarskem, kulturnem, socialnem in poli-

tičnem gibanju med leti 1910 in 1920, ki ga imenujemo mehiško revolucijo, so študentje postavili zahtevo po ustanovitvi avtonomne univerze, ki bi na ideološkem in socialnem polju pridržala delovno svobodo in se lahko sama upravljala. 1929 so študentje za uredništev tega cilja organizirali stavko, ki je trajala eno leto, nakar je mehiška vlada priznala univerzi avtonomijo.

Univerzitetno mesto gradijo v prekrasni pokrajini »Pedregal de San Angeles. Tu, kjer je ugasla lava pokrila velik del zemeljske površine, kjer so pod ugaslimi sloji našli ostanke »Pedregal-človeka«, tu, kjer se je začela razvijati nekdanja najstarejša civilizacija

na kontinentu, nastaja sedaj prvo in največje univerzitetno mesto Latinske Amerike.

Začetna dela so se pričela junija 1950. Na ogromni, 7 milijonov kvadrat. kilometrov veliki ploskvi so se začela prva gradbena dela. Velika armada 10 tisočih delavcev pod vodstvom več kot 150 arhitektov, inženirjev, slikarjev, je zaposlena pri teh delih. Za začetna dela je bilo določenih 2 milijona pezet.

Prostor, kjer se gradi novo študentsko mesto, so razdelili na 4 cone, katerih vsaka ima svoj specifični položaj, v celoti pa kažejo skladno ubranost.

Prva cona je univerzitetni center, ki služi pouku in upra-

vi, tu so vse fakultete in univerzitetna obilastva: prirodoslovna fakulteta, filozofska fakulteta, Tehnična visoka šola, Visoka šola za kemijo, inštitut za atomsko fiziko — lepo urejena poslopja z bogatimi inštituti, ki omogočajo ugodno delo mladim študentom in znanstvenim delavcem. Visoka šola za medicino, zobozdravstvo in veterino tvorijo nek naraven most do pravne in ekonomske fakultete, visokih šol za politično ekonomijo in politične znanosti, ki zaključujejo vrsto teh znanstvenih ustanov.

Sportni center obsega drugo cono. Tu nastaja največji športni park na svetu. Veliko število igrišč za vse najrazličnejše panoge od nogometa, preko košarke, odbojke, tenisa in rokometu do raznih nacionalnih športov, kažejo kako veliko pozornost posvečajo telesni vzgoji in zdravju študentov. Umetno jezero — objekt, ki vzbuja posebno zanimanje, daje okolici prijetno sliko, obenem pa onemogoča mnogim ljubiteljem najrazličnejših vodnih športov prijetno zabavo. Veliki olimpijski stadion za 110.000 gledalcev pa je najbolj monumentalna zgradba.

Tretja cona je predvidena za študentske domove. Vsako poslopje bo imelo najmodernejšo ureditev, ki bo zadostila vsem higijenskim in etničnim zahtevam. Poslopja bodo imela spalnice, umivalnice, restavracije in biblioteko z vsem potrebnim personalom. Za povezavo predavalnic z domovi pa bodo služili posebni hodniki, ki bodo položeni v različnih višinah in tako omogočali študentom dostop do zavodov. V teh dnevih bo lahko stanovalo okrog 12.000 študentov.

Kulturni center bo zavzemal pomembno področje novega univerzitetnega mesta. Tu bodo zgradili gledališče in koncertno dvorano, kjer bodo lahko študentje prirejali svoje kulturne večere. Kinematografi in lepi parki pa bodo služili za oddih in zabavo.

Organski zaključek tega mesta tvorijo zemljišča, ki so že ali pa jih nameravajo pogozditi, kakor tudi večji prostori med posameznimi poslojji, zavodi ter inštituti, kjer mislijo urediti lepe vrtove. To naj bi dalo celotnemu univerzitetnemu mestu še poseben čar skladnosti in prijetnosti.

Poslopje Univerze v Mexico-Cityju je najlepše na svetu

Kaj je z inozemskimi ustanovami?

V našem listu in na tretji skupščini smo razpravljali o ustanovah ljubljanske Univerze, pri čemer smo omenjali negotovost v zvezi z Knafljevo ustanovo na Dunaju.

Knafljeva ustanova na Dunaju je bila namenjena študentom bivše dežele Kranjske. V stari Jugoslaviji so se vršila pogajanja z avstrijsko vlado, kar je preprečilo nato Hitlerjev Anšlus. Pogajanja so se nato nadaljevala z Nemci, a so bila prav tako prekinjena leta 1941.

Pred dvema letoma je bil tov. prof. dr. Stojan Pretnar na Dunaju in skušal zadevo ponovno urediti. Zal je stvar nato zaspala.

Danes upravlja s Knafljevo ustanovo dunajska Univerza. Stavlja je stara in je utrpela precejšnjo škodo med vojno. Po vojni so jo popravili s pomočjo »Wiederaufbaus« fonda. Danes stavlja praktično nikomur ne pripada koristi, ker so avstrijski predpisi taki, da gre namemina v korist posebnega ob-

novitvenega fonda. Na naši dunajski ambasadi so mnenja, da bi lahko dobila Knafljevo ustanovo ljubljanska Univerza zato pa bi moral rektorat napraviti vlogo na sekretariat za zunanje zadeve. Dunajska Univerza soglašala s tem načrtom.

Aktualno vprašanje

Študijska komisija za socialna vprašanja, ki jo je v preteklem letu ustanovila študentska nacionalna zveza UNR, se bo letos v marcu sestala na konferenci, na kateri bodo razpravljali o socialnem položaju študentov. V teku preteklega leta se je komisija, kateri pripadajo tudi predstavniki vlade in profesorjskega zbora, ukvarjala z vprašanjem, kako izboljšati zdravstveno zaščito, oskrbo menze in dodeljevanje štipendij. V študijskem letu 1952-53 je 3400 holandskih študentov zaprosilo za brezplačno posojilo, vendar pa jih je prejelo samo okoli 2300.

SOCIALNA POMOČ

Univerzi v Bruslju ima nalogo skrbeti za izboljšanje finančnega položaja študentov, kar skuša doseči s štipendijami, brezplačno prehrano in podporo za plačilo najemnin. Istočasno stremi za tem, da preskrbi študentom priložnostne zasluge, posebno pozornost pa posveča zdravstvenemu stanju študentov.

ZDA

Dva milijona!

Na univerzah ZDA je vpisano veliko število študentov. Po podatkih zveznega prosvetnega ministrstva znaša njihovo skupno število preko 2 milijona, od katerih je 1.432.000 študentov in 818.220 študentek. Največje število slušateljev ima univerza v New Yorku. Število inozemskih študentov je dokaj visoko, največji prirast pa je v zadnjem času zabeležila univerza Georgetown v Washingtonu, kjer so vpisani študentje 57 narodnosti.

Delavsko soupravljanje v kapitalizmu

(Nadaljevanje)

Ključno vprašanje v borbi delavstva za pravico soupravljanja so bile vedno kompetence, ki naj bi jih delavski predstavniki imeli bodisi v okviru delegacij, svetov ali pa v okviru mešanih komitejev, kjer so zastopani po paritetnem načelu. V dolgotrajni borbi je delavski razred osvojil vedno nove upravičenosti. Od prvih rezultatov na področju delovnega časa in delovnih pogojev je prišel tako daleč, da je danes upravljanje socialnega skrbstva, higienske in delovne zaščite v glavnem domena delavskega razreda.

Če bi skušali razčleniti delavske kompetence, bi jih lahko razdelili na 3 grupe:

a) realne, izvedljive kompetence;

b) nerealne, fiktivne kompetence;

c) za kapitaliste nesprejemljive delavske kompetence.

Oglejmo si najprej prvo skupino upravičenosti, ki so se tudi zgodovinsko najprej pojavile. To so: ureditev delovnega časa, skrb za delovno disciplino, skrb za proizvodnost dela, za zaščito dela in sodelovanje v delavskih inspekcijah, skrb za strokovno vzgojo, planiranje dopustov, predlogi glede plač, predlogi glede nastavitve in odpustov delavcev, upravljanje socialnih ustanov, skrb za rehabilitacijo invalidov, skrb nad izvajanjem zakonov in kolektivnih pogodb itd. Poudarjam, da vseh teh kompetenc nimajo

jo delavski predstavniki v vseh državah, vendar je to splošna tendenca delavstva. Pod pretnjo štrajkov so te kompetence kapitalisti še pripravljeni prepustiti delavcem.

V drugo skupino, med fiktivne kompetence, uvrščam predvsem »kompetence« z ekonomskega področja. Nekateri zakonodajci dovoljujejo delavskim predstavnikom vpogled v finančno stanje podjetja — dobički, izgube (Avstrija), dajejo jim pravico, da so informirani o stanju proizvodnje v podjetju, o izvozu in tržiščih (Nemčija, Avstrija, Norveška, Belgija). To informiranje delavskih predstavnikov pa je tako splošno in megljeno ter brez odločujočih upravičenosti delavcev, da je bolj v breme delavskim predstavnikom, kot pa delavstvu v korist.

Nikakršnih kompetenc pa delavski razred nima v pogledu delitve dobička in dejanskega upravljanja celotnih podjetij. Če bi delavski razred te kompetence dobil, potem bi bil on odločujoči družbeni faktor, kar pa je s kapitalističnimi družbenimi odnosi nezdržljivo. Sicer se je vprašanje delitve dobička že večkrat postavljalo v delavskih zahtevah, vendar od kakih posebnih uspehov ni prišlo. V posebno nevarnih obdobjih, ko so socialne napetosti dosegle kulminacijsko točko (in ko se je obenem povečala tudi možnost realizacije dobička), je kapital pristal, da se del dobičkov (seveda minima-

len) razdeli delavcem in uslužbencem. Ta pojav zasledimo najprej v Nemčiji na prehodu 19. v 20. stol., ko je približno 50 podjetij (med njimi Carl Zeiss-Jena) delilo dobičke dobičkar, kasneje, še pred prvo svetovno vojno pa v Franciji, kjer je bil sprejet celo tozadeven zakon. Do podobnih pojavov je prišlo po drugi svetovni vojni tudi v Angliji, urarski industriji Švice, ZDA in v nekaj južnoameriških državah. Seveda je ta delitev dobička le pesek v oči delavcem, saj njihov delež nikjer ne presega 5% celotne meze. Se posebno pa je se delitve dobička diskreditirala s pretvarjanjem delavčevega deleža v delnice (Francija, ZDA), saj je jasno, da je vpliv delavca-delnika na upravo podjetja zaradi neznanega števila delnic prav iluzoren.

Kljub dejstvu, da je soupravljanje delavstva v bistvu kompromis med delom in kapitalom (toda ne večen, temveč samo kot izraz trenutnega razmerja sil) ter kljub pomankljivostim, ki jih delavska predstavništva telesa danes še imajo (neefikasnost kot posledica oportunizma, izdajstva ali pa nejasne ideološke koncepcije), pa lahko brez pretiravanja trdimo, da so delavska predstavništva od igrala nadvse pomembno vlogo, prvič, v dvigu storilnosti in s tem posredno tudi v relativnem zvišanju življenjske ravni, drugič, v izboljšavah

Nadaljevanje na zadnji strani

Do San Sebastiana je samo 50 km

Osamljena leta in novi darežljivi tovariš generalissimusa Franka... Ne bom pozabil Leride... Tistih, ki niso mogli molčati, ni več... Kakor nikjer v Evropi... Devizna in propagandna stran španskega turizma... Tisto jutro so ustrelili pesnika Garcia Lorco... dočemo Gibraltar!... Hvala ti, »matjuška«...

Auberges des jeunes — Anglet St. Jean. Sedem udeležencev, šest narodnosti. Čas: med jesenjo in zimo — lani, pozno zvečer. Voj po ocvrtih jajcih, prismojenemu mleku, čebuli.

Pierre (RF) — do S. Sebastiana je boriš 50 km (gleda na zemljevid). — In koliko je do Bilbao? (Pierre št. 2, tudi RF).

Od Sebastiana je 120 km, pa se ne izplača — Pierre, pazi mleko — kolesti lahko gustava v Sebastianu, tam se ukrcava na vlak...

Borbe v španski vasi

— Koliko je do S. Sebastiana? vpraša še neopredstavljena oseba (nizka rast, telovnik, preba) v nemščini. Verjetno ni razumel razgovora obeh Pierrov. Samo petdeset kilometrov. Voj po mleku, ki teče na plinski kuhinjski, je spet napolnil ovek prostor. Spanca sta se nervozno ozrla, a govorila dalje. Že dolgo se pripravata — prvi je republikanec, emigrant, živi v Franciji; drugi pa je iz S. Sebastiana. Prvi ga obtožuje in mu ne verjame, da je prišel iz Španije

pomagati šele sedaj... »Fašizem bi to vzdržal leta in leta. In kaj ste naredili v teh »osamljenih« letih? Pobili ste vse resnične in namišljene politične nasprotnike — in še ne vseh. Uvedli ste inkvizicijo — dva obraza s španskimi potezami sta se zazrla v »prečo s telovnikom, ki ju je nagovoril v okorni španski. Prvi obraz je postal ravnodušno zadovoljen, drugi pa razkrinkano jezen. — Ste bili tam? Je vprašal osornovljudo drugi?

— Danes po kosilu sem pri-

stopal iz S. Sebastiana, je dejal ta mirno. Ste prišli do tja z vlakom, je bil radoveden eden od Pierrov. — Samo eden vozi dnevno na tej progi, je razlagal nemški glas, počasi gre in poln je eksočne umazane. Ljudje so veseli in se šalijo, prijazni so s tujci.

Razgovor se je prav razvil po večerji. Pierra sta zakurila kamin. Prijetna domačnost je napolnila prostor. »Matja« doma je prišla in nam brez besed pokazala na listek, kjer je v več jeziki pisalo, naj pazimo zaradi požara. Nasmehnila se je (mednarodno: lahko noč) in odšla. Ogenj je slabo razsvetljeval sobo, ki se nam je zdela še večja kot je bila v resnici. Preko temnega stropa pa je v enakomernih presledkih, brez za mude, huškala svetla lisa: luč iz vrtiljuge svetilnika na blazniški obali, spodaj ob oceanu. Spanec št. dve je odšel spat, Pierra sta obžalovala, da bo pogovor zaradi tega manj živ. Nagovarjala sta ga naj ostane, a se je izgovarjal, da mora jutri navsezgodaj na pot, da bi rad vsaj do desetih »pristopala« domov v S. Sebastian. Saj ga zanimajo samo bikoborbe, je dejal drugi Spanec, kar pa ve o politiki, je prebral v frankističnih listih.

»Zame — za Nizozemca — je bilo to potovanje v Španijo zelo zanimivo. (Presenetil nas je: mislili smo, da je Nemec). Naši deželi namreč veče »stare priateljstvo«... to je zelo rečna dežela, predvsem na severu, kjer so oljke in polja redka pojava na skalnih planotah. Razen tega je precej policajev, vojaške vasi je in s frankističnimi lepki oblopljene cerkve, kar do vrhne zvonikov.

Ste bili v Leridi? Je nestrno vprašal Spanec. Tam blizu sem doma; v vasi niste bili, visoko v skalah nad cesto je, kot vse tam okoli.

Lerida? Nisem pozabil, nikjer nisem videl toliko beravcev, kot ravno v Leridi. Peljal sem se z nekim Američanom v svetlem temnozelenem Fordu. Ustavil je

Policisti preiskujejo delavce med stavko v Bilbau

in delil otrokom pesete. »Muchos gracias, señor!« so vpili dečki in s prsti risali nekaj po prašni karoseriji. V ostri senci pod hišami so stali ljudje in sovražno izpod čela gledali zadovoljnega človeka, ki del njih otrokom milostino; in ki se je sam najbolj veselil te svoje dobrodelnosti.

Ob cesti so pod težo vročine osli nosili žito v hrbovске vasi. Tja ne pelje nobena cesta. Zivljenje kmetov je posebno žalostno, govoril sem z njimi. Ostala jim je samo beda, balconi, »šarske« ceremonije in grobovi... Le ko se napijejo so veseli. Vino je poceni. Meščani so bolj obloščeni, to se opazi že na prvi pogled. Toda tudi njih življenje ni zavdanja vredno. Nezadovoljni so, kar seveda vsi ne povedo, vendar tega ni težko opaziti. (Nizozemec Henk je študent ekonomije). Mnogo številov nam je prebral iz beležnic; te so bolj ilustrativne. Plača pomožnega delavca znaša okrog 180 pezet tedensko (1 pezet je okrog 6 din), najbolj plačani delavci dobe po 230 pezet, moški pa po 400—450. Razen tega dobe delavci nekaj dodatka, če imajo po pet otrok. Cene so visoke. Delavec mora delati skoraj dve uri za kg kruha. Važno pa je to, da so današnje cene »znižane« in da je bil položaj pred leti še težji. Vendar pa gospodarska beda še zdaleč ni glavno breme ki tlačí špansko ljudstvo. In mnogi pravijo, da je frankistični teror »majhna stvar« v primeri z »duševno aktivnostjo« klerikalizma, ki ho-

če vso narodovo energijo usmeriti v misteriozno atmosfero katedral. In neke mase verujejo, ker ne vedo kaj bi, ker je vse tako brezupno. Pijejo in verujejo. Kdor razume, molči; tistih, ki niso mogli molčati ni več mnogo — likvidirali so jih. Tujcev je v Španiji vedno več. Romantike in egzotični željni evropski malomeščani so preplavili hotele v mestih. In Fran-ku je to potrebno, ne samo zaradi deviz, temveč predvsem zaradi propagande. Mož misli, da je svet že vse pozabil, da se lahko spet »uveljavijo«... Navtini »zahodnjaki« mu gredo na limence: željni juga, sereden in bikoborbe se v nekaj dneh prepričajo o »liberalnosti« režima... da, kar pa je bilo prej vojna, kaj hočemo. Toda nihče ni kosil z delavci v barcelonskem pristanišču, nihče ni obiskal vasi na »sierrah«. Turiste razveseljuje predvsem ugoden večerji tečaj, da si lahko z manjšimi prihranki prirede krasne počitnice na jugu. To je čudovita dežela nasprotij, kjer obstaja kakor nikjer v Evropi strahotna revščina poleg največjega razkošja. Nikjer nisem videl toliko pestun in toliko šoferjev privatnih avtomobilov (večer je minoval ob monotoni Nizozemčev nemščini, v njegovem pripovedovanju je bilo še več ekonomskih dokazov, ki si jih nisem utegnil vseh za pomniti. Enakomerno je nihal svetlobna lisa na stropu. Bili smo čudno razpoloženi, zdelo se mi je, kot da govorimo o dobrem znanju, ki je pravkar umrl).

Pierre (2) je pripovedoval, da je bil v Španiji lani. Podobni vtisi. Pripovedoval je, kako je iskal grob pesnika Garcia Lorca v okolici Granade. Tam so pesnika ubili v prvih dneh vstaje. Na suradnem pokopališču v neki vasi, kjer naj bi bil Lorca pokopan, so mu kot »vsiživemu« tuču pokazali veliko odprto grobnico, kjer so ležale kosti več sto mrličev — vse lobanje so bile preluknjane. Dejali so mu, da je Garcia med njimi. (Nekaj rujavih umetnih vencev je ležalo na okostnjah).

Danes v Španiji spet »lepok govore« o Lorci. Obžalujejo, da so ga v tistih viharjih dneh ubili neodgovorni ljudje. Vse to je trik, ki ne preseneča.

Povod za restavracijo Lorca pa so dala gospodarska pogajanja z Argentino. Posebno v tej deželi je javno mnenje venomer omenjalo umor Lorca v protifrankistični propagandi. Razmišljajo o usodi velikega pesnika sem potem v sosednji vasi izvedel, da so tu streljali »posebne« žrtve. Nisem dobro vedel zakaj gre, neka starka me je vodila tja: — Tisto jutro so ustrelili Lorco in moje tri sinove; eden je padel v Madridu, dva sta v Urugvaju. Na griču je z neobdelanimi kamni označeno grobišče neznanih junakov. Kraj je skrit v grapi. Vsak dan prihajam sem, namesto v cerkev, je dejala. Ne verjamem več v boga. Pojdite odtod, ta zemlja je krvava!

(Svetla lisa je vsakih dvajset sekund zanihala preko stropa. Ogenj je dogorel.)

Krvava Španija. Franko je zadovoljen: ameriške ladje so pripeljale orožje. »Velika Amerika je z nami!« Amerika je moč je zanj zadnja karta, ki ga je izvelika s iz vode. Tam so sile, ki odkrito simpatizirajo z njim. Cīm je Franko čutil močnega »stvarisa« poleg sebe je že poskočil na »politični« šahovnico. HOCOMO GIBALTAR, MAROKO... Priredili so demonstracije za priključitev britanskega veleoporišča Španiji... toda pri tem se je spet pokazal pravi obraz: policija je streljala na študente, ki so šoheli Gibraltar. Kri je razjarila mladino. Zažgali so kioske s falangističnimi gesli, pridrli so v radijsko postajo in prekinili oddajo, zahtevali so odstop zunanjega ministra in ministra za propagando, kričali so protifrankistična gesla... Demokracijski elementi so izkoristili demonstracije, da so ponovno iz-

razili svoje mnenje. Akcija se je obrnila proti organizatorju samemu.

Ni še vse končano. Se so uporniki v planinah, osamljeni, razkropljeni, a vztrajni v svojem klubovalnem sovražstvu. Se je čuti strele. In emigracija je aktivna, čeprav ne povsem enotna — armada patriotov je razkropljena po vsem svetu. Težišče boja proti Franku se je preneslo vsakakor na gospodarsko področje.

Kaj meni o tem Spanec? Ni važno to, da so v gorah le neznatne skupine. Važno je, da je sploh kdo tam, da Franko ne more reči: VSE SEM POBILI! In Rusi? Spanec je jezen. Ti so nas najbolj nesramno izdali! Sedaj bodo vrnil Franku ujetnike »Sinje divizije«, ki so se borili s Hitlerjem pred Moskvjo. Toda še vedno je v Karagandi polno Spancev, ki so jim verjeli in so bili iskreni. Italijanska in nemška letala v »guerra civile« je poganjali sovjetski benzin, za nas pa niso imeli drugega kot strokovnjake in komisarje? Kje so naši otroci, ki smo jih poslali na varno v Rusijo: izgubili so v brezmejnosti »matjuške«.

Pierre je prižgal luč, ker je bilo slišati korake v hodniku. Pozen gost prihaja. Visoka svetla postava je odprla vrata, se zazrla v svetlobo in vprašala: Koliko je do San Sebastiana? Povedal sem mu. Po stopnicah je prišel Spanec, ki je »aspak«. Nekaj je govoril z neznanecem, potem je teklen nazaj v sobo in se vrnil s prtljago. Zaloputniki so vrata avtomobila in žarometi majhne »kratec« so dosegli obalo oceana. Valovi so butali v breg. Tam daleč se je v svetli noči črtala silhueta španske obale... do San Sebastiana je samo še 50 km.

FRANCE SLANA razstavlja

Slana (rojen 1926, Maribor) ima smisel za humor. Mislim pri tem na njegovo reportažno razstavo slik iz vojaškega življenja, ki jo je imel v Mali galeriji. Lotil se je precej aktualne teme: svet malega moža pod orožjem, ki vrši svoje dolžnosti, kadri in se dolgočas v prostem času.

Bitke in vojski so nudili že od nekdaj slikarjem priložnost za čudovite prizore, polne bore, čitih se ljudi in živih, topovskega dima in vihrajočih zastav. Michelangelo, da se ustavimo pri tem popularnem mojstru renesanse, je nekoč upodobil skupino vojakov, ki jih je presenčil sovražnik v trenutku, ko se kopljejo v potoku. Michelangelo sam ni bil vojak in prizor mu je bil le preteza za upodobitev mišičastih moških teles, poklicnih pretepačev, v najrazličnejših pozah. Naš J. Subić je v letih 1878-79, ko je v avstrijsko armado korakal v Bosno, akademsko dovršeno sicer pa precej neprizadeto, risal vitke postave kranjskih Janezov, izbranih vojakov, kakor sedijo zvečer ob stražnih ognjih, stoje na straži ali korakajo v opoldanski vročini.

Toda Subić niti Michelangelu nista doživela obeh svetovnih vojn, še manj čitila Haškovega »Dobrega vojaka Švejka«. Slana, rezervist, ga je, in je pri svojih slikah opustil

vsak heroični popaek. Njegovi vojski so vsakdanji, postavni rezervisti, ki brez vsake ofenzivne drže starih bojevnikov zro gledalca. V debelih vojaških suknjah, porasli po pogradih, spe na tleh, z nahrbtniki pod glavo. Požarni je naslonil svojo trudo glavo na roko, Tone pozira, prijatelj se je obrnil stran, ko drugi načena kos kruha in slanina — galerija tipov vsakdanjih ljudi, ki se vsak na svoj način obnašajo v novem okolju. Ne vem, če ima Slana karikaturne namene, toda včasih izblablja smeh, ob klavirni figuri na sliki »Još tri dana« in ob nedosegljivih ženskah, ki se sredi trdega vojaškega življenja pojavljajo kot nespodobne silikarije na zidovih celice. Rohat humor, o tem ni dvoma, porojen v vzdušju, ki je daleč od akademskih vzvišenosti, toda življenjski in konec koncev optimističen.

S formalne strani je Slana naredil korak naprej od svojega prejšnjega dela. Njegova linija je precizna in preprosta. Z gibom telesa, še bolj pa z izrazom v očeh svojih figur, izraža njihovo duševno razpoloženje. Značilne zanj so oči, včasih navetličane, brezbrilne, pa spet ostro zroče v svet. In kot ironija se sliši, da France Slana ljubi Picassa v njegovi modri periodi, to se pravi takrat, ko je Picasso slikal brezkrvne elegantne pojave v lirčnem ozračju modre barve.

Slana ne vodi gledalca v nove likovne svetove na platnu, temveč samo preprosto, malo posmehljivo pripoveduje to, kar je videl, in njegova razstava slik in perorisb predstavlja sočen intermezzo v programu Male galerije. Z.

OGLAS

6. marca bo konferenca ZSJ ljubljanske Univerze, visokih šol in akademij. Konferenci bodo prisostvovali vsi funkcionarji OU ZSJ, združen klubov, kulturnih in športnih skupin ter delegati za kongres v Skopju.

Dnevni red:
1. Analiza dela ZSJ in njene naloge — referent predsednik OU tov. Sinkovec.
2. Diskusija.
3. Zaključki.

Glasbeno tekmovalstvo mladih umetnikov, ki je vsako leto v Genevi, bo tudi letos in sicer od 20. septembra do 20. oktobra. Pravico do udeležbe imajo mladi pevci, pianisti, violonisti, flavtisti, pa tudi komorni ansambli v starosti od 15 do 30 let.

Dopisujte v naš list

Ob odhodu športnikov v Ankaro

Prejšnji teden se je v Ankari pričel festival balkanskih študentov, na katerem sodelujejo študentje iz Grčije, Turčije in Jugoslavije. Poleg ostalih nastopajo na tem festivalu tudi športne ekipe. Jugoslavija je zastopana s košarkarsko in odbojgarsko reprezentanco.

Naše bralce bo gotovo zanimal sestav ekip, ki so odpotovali v Ankaro. Odbojgarsko ekipo sestavljajo: Tepavčević, Zarković, Dimitrijević, Sedivy, Rožić, Džadžević, Stojić in Katić. V reprezentancično vrsto košarkarjev so bili izbrani: Gocić, Andrijašević, Nešić, Kristančić, Pavasović, Curatić, Dimitrijević in Miletić.

Gotovo bo vsakogar, ki bo prebral te vrstice začudilo, da je v obeh ekipah samo en Ljubljančan. V košarkarski ekipi nastopa Kristančić, dočim po zadnjih vesteh iz Beograda v odbojgarski vrsti ni nobenega Ljubljančana.

Vsekakor moramo tako odločiti športnega odbora Jugoslavije obsoditi. Iz Beograda poročajo, da v odbojgarski vrsti ni nobenega Slovenca zato, ker je prišlo do nekih »nesporazumov«. Vedeti je treba, da so vsi reprezentanti, ki so odšli v Ankaro, iz Beograda, le Katić je iz Zagreba. Ne moremo domniti o tem, da bi morala z ekipo odpotovati tudi Anteković in Požar, poleg njiju pa bi vsekakor morali upoštevati še Megušarja, člana AOK in Mikuljica, ki je član Branika iz Maribora. Oba po svoji kvaliteti prekašata mnoge, ki so odpotovali v Ankaro. Tistim, ki so pripravljali ekipo, se ni zdelo vredno niti to, da bi ju poklicali na trening, čeprav je Akademski športni odbor to predlagal. Poročila iz Beograda so si edina v tem, da je reprezentanca popolnoma neugrana in torej ne more pričakovati kakih posebnih uspehov. Trening je

vodil trener Rvene zvezde Bata Marković. Ko se je pred nedavnimi mudil v Ljubljani nek odbojgarski strokovnjak iz Beograda je izjavil, da niso niti vedeli, da sta Mikulj in Megušar študenta. Če bi to vedeli, bi ju po njegovih besedah brez dvoma upoštevali pri sestavi ekipe.

Pri vsem tem je treba vedeti, da je Akademski športni odbor poslal svoje predloge športnemu odboru v Beogradu, ki je vodil priprave za potovanje v Ankaro. Nad postopkom športnega odbora jugoslovanskih študentov se torej velja zamisliti.

Se bolj čuden in nerazumljivo pa je bil kriterij pri izbiri članov košarkarske reprezentance. Kot vsi vemo je ASK zasedel v zadnjem državnem prvenstvu drugo mesto v Jugoslaviji. Ze samo to dejstvo je dovolj, da si ne moremo razlagati, kako more biti ta ekipa zastopana v državni reprezentanci študentov samo z enim članom. Poleg tega pa smo prepričani, da posamezni košarkarji, člani ASK, prekašajo po znanju mnoge, ki so na neznani način prišli v državno študentsko reprezentanco. Kdo bi domnil o znanju Fugine, o borbenosti in zmogljivosti Mullerja, ki je prav sedaj v odlični formi. Serbec Smiljan je že večkrat dokazal, da je odlični obrambni igralec, o Pavloviču ni treba še posebej govoriti. In vendar je odšel v Ankaro samo Kristančić. Zanimivo je, da sta odšla na pot dva člana Zagreba, čeprav se Mladost lani ni uveljavila niti v finale državnega prvenstva. In vsi ostali Beograd!

Se nekaj besed o sestavi vodstva ekip. Za člana vodstva je bil določen iz Ljubljane tov. Zlaipah Vlado, ki je že poslal v Beograd vse dokumente, ker so iz Beograda sporočili, da bo tudi 1 (eden) iz Ljubljane član vodstva. Seveda se je tudi z njim zgodilo tako kot smo pričakovali. Nenadoma so iz Beograda telefonirali, da so prejeli iz Turčije obvestilo, naj zmanjšajo število udeležencev. Kakšna posebna razlaga ni potrebna.

Morda bi kdo dejal, da se upiramo vodstvu v Beogradu. Ne gre za to. Prav bi bilo le to, da bi upoštevali pri sestavi takih in podobnih ekip vsaj take ljudi, ki brez pomiljanja sodijo v reprezentančne vrste. Krivico sestavljanje takih vrst le razburi duhove med tekmovalci in funkcionarji, mnogokrat pa vpliva negativno tudi na delo posameznika ali celotnega kluba. Če nek igralec občuti, da se mu godi krivica, bo seveda izgubil voljo do nadaljnjega dela, kar moramo razumeti. Zato v bodoče več previdnosti in več pravice pri takem delu!

Priredili bodo tekmovalce v kolegiju in na naselju

Okoli 35 študentov in študentek je prisostvovalo rednemu obnemu zboru ASD. Iz poročila sekretarja Vrabla posnemamo, da je imela ASD 86 članov in članic. Vsekakor je ta številka zelo majhna. V

začetku preteklega študijskega leta je imela strelska družina precejšnje uspehe (zmagala v Zagrebu, osvojitev Perovega pokala, 2. mesto v ligškem tekmovalstvu, zmaga v Zürichu itd.). Ko so prešli na streljanje z vojaško puško, pa je delo strelcev na Univerzi popolnoma zamrlo. Organiziranih treningov ni bilo. Tudi v novem šolskem letu se staramu odboru ni posrečilo organizirati treninge, niti ne pripraviti obnove zboru. V tem času ASD ni sodelovala na nobenih tekmah, z izjemo študentskega prvenstva v Zagrebu, kjer pa niso dosegli nobenega pravega uspeha, saj so v zadnjem trenutku odpovedali udeležbo nekateri najboljši igralci. Glavni vzrok za tako stanje je v tem, da so bili v odboru predvsem absolutni, ki se pripravljajo na zaključne izpite in kot taki nimajo več stikov z drugimi slušatelji. Z izvolitvijo mlajših študentov v odbor bi lahko dosegli večjo delavnost v strelski organizaciji in večjo udeležbo na treningih, starejši strelci pa bi lahko dvignili kvaliteto treningov.

V diskusiji, ki je sledila, so razpravljali o tem, kako bi razširili vrste naše strelske družine. Precej govora je bilo tudi o treningih. Sledenje je bilo, da bo novi odbor organiziral treninge na naselju, v kolegiju, na Univerzi in v domu vojnih študentov. Dobro bi bilo, če bi se v novem semestru izvedla tekmovalna v domovih.

Z zanimanjem so sprejeli tudi predlog, naj bi ASD razširila svoje delo na študentske klube, ker bi študentje na ta način lahko razširili strelsko organizacijo na podeželje. Vemo, da je imela sekcijska ASD v Mariboru preteklo leto precejšen uspeh.

V novi odbor so bili izvoljeni naslednji člani ASD: Bogdanovič, Čretnik, Letonja, Kržnik, Pintarič, Rems, Sturm in Suvajdžič, ki bodo na skupnem sestanku izdelali koledar in pripravili proračun. L. L.

ŠE TEDEN DNI

Planica, kdo se ne bi zanimal zanj. Poleti na mamutiški skakalnici! Prava poslastica za tiste, ki jim je smučarski šport pri srcu. Kaj takega že dolga leta nismo videli, čeprav je Planica vsako leto višek smučarske sezone. Kaj si obetamo od letošnje prireditve? Prav zares mnogo, samo vreme nam dela skrbi. »Če bo sonce, bo to »galas prireditve, pravijo smučarski strokovnjaki, ki so v zadnjih dneh tako zelo zaposleni s pripravi za te slavnostne dneve. Letošnja prireditve ima še prav poseben pomen. Proslavlja 20-letnico smučarskih poletov. Planica si je v teh le-

Letos je torej slavnostno leto. Kdo bo vse sodeloval na tej proslavi? Seveda ne bo manjkalo vseh domačinov, ki so imeli. Kako naj si zamisljamo proslavo brez ing. Bloudica, Pelana, Sramla in drugih. Obiskal nas bo tudi eden najboljših skakalcev preteklosti Birger Ruud. In poleg teh vsa skakalna elita današnjih dni: Polde, Gorišek, Norvežani, Fincl, Sved, Avstrijci, Nemci, Italijani, Švicarji, Francozi, morda še Japonci in Američani.

Lepa in mirna dolina pod Poncami je že odzvela. Planjski komite ima polne roke dela, ni šala držati v redu tako veliko

skakalnice, preskrbeti stanovanja tekmovalcem, funkcionarjem in »našežnim« novinarjem. Upajmo, da bo vse tako kot si želimo. Vsem tistim, ki bodo odšli v to lepo alpsko dolino na izlet v teh dneh, pa želimo obilo zabave. Upamo, da bo med temi tudi precej študentov, za katere lahko trdimo, da jim je pešiška planiškega zraka zelo potrebna.

OBVESTILO

Na vašo prošnjo, poslano tovarišu Maršalu, vas obveščamo, da je naročeno predstojnim vojaškim organom, da se vojaški obvezniki dijaki in študenti, kakor celokupni profesorji, predavateljski in učiteljski kader poziva na vojaške vaje samo v mesecu juliju in avgustu, razen v slučaju mobilnega ali vojnega stanja.

OBVESTILO

Univerzitetni fotoamaterski klub bo pričel sredi marca z začetniškimi (A) tečajem. Nove člane sprejemamo vsak dan do vključno 10. t. m. v klubskih prostorih na Študentskem naselju, v objektu IV., vsak dan od 12-13 ure. Vse informacije dobite istotam. Vabljeni vsi člani ZSJ, ki se zanimajo za fotoamaterstvo.

Velika skakalnica v gradnji

tih pridobila velik sloves. Kako tudi ne, saj so na njeni skakalnici kar deževali svetovni rekordi, na njej so skakali prvi poletniki preko 100 m. Pred 10 ali 15 leti ni bilo kar tako skočiti 100 m daleč.

Počitniška zveza

Počitniška zveza ima za seboj sezono, ki jo kljub doletnim pomanjkljivostim prav gotovo lahko označimo kot pozitivno v vseh pogledih. Hotel bi opozoriti na perspektive razvoja PZ v prihodnji sezoni na izboljšave v organizaciji posameznih taborjenj in kolonij, ki naj bi po svoji strani deloma odtehtale precej neugodna vozna olajšave.

V Sloveniji bo med počitniškimi organiziranih 66 prenočišč v vseh večjih krajih. Obenem s prenočiščem bo preskrbljena tudi hrana in drugi lokalni popusti, tako da bo vsakemu feličcu omogočeno, da si bo z majhnimi stroški lahko ogledal vse svoje ožje domovino. Za tiste, ki pa žele čez mejo, bo Glavni odbor PZ organiziral 2 kolonije in sicer eno v Franciji, v okolici Lyonsa, eno pa v Avstriji. Dalje bosta pripravljena 2 stalna tabora: ob Bleiskem jezeru in v okolici Zadra, kjer bodo z minimalnimi stroški, saj

bo celodnevna oskrba veljala le okrog 100 din, prišli na račun tisti, ki so željni naših planin in tisti, ki bi se radi kopali v našem morju. Poleg tega bo v Piranu organizirana še obmorska kolonija.

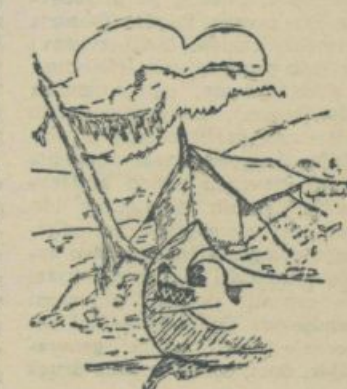
Kaj pa s Počitniško zvezo na Univerzi in Visokih šolah? Lahko ugotovimo, da ni ravno v rožnatem stanju, kajti število članstva bo prav gotovo padlo, ker so bili mnogi študenti ne- ljubno preseljeni, ko so ugotovili, da PZ ni nikakšen potovalni urad, ki skrbi le za vozne olajšave svojih članov. Za takimi člani nam prav nič ne bo žal, saj združuje PZ v svojih vrstah le take člane, ki žele čim bolj spoznati svojo domovino in pri tem z iznajdljivostjo in dobro voljo kombinirajo najrazličnejše načine in oblike potovanj, taborjenj in ekskurzij ob istočasnem izkoriščanju ugodnosti, ki jih nudi PZ svojim članom.

Pozabljena smučišča

Nedeljski smučar v soboto zlika hlače in se v nedeljo jutraj na vse zgodaj odpelje v Kranjsko goro, kjer se dretnja na vzpenjači, spije čajček v »Mojci« — to je kar mora narediti, če daš kaj nase kot smučar. In tako sem delal tudi jaz, dokler mi ni zmanjkalo denarja. Šele tedaj sem se začel ozirati za smučišče v okolici Ljubljane. In ko mi je nekdo dejal, da je na Mokercu in Kureščku, tam za Ljubljanskim barjem, kamor hodijo šole loviti, naravnost krasna smuka, sem odšel tja. Na Mokercu leži sneg še pozno v pomlad in dokler je na njegovih senozetih in golčavih belo, toliko časa ni pomladi v dolinah.

Ce se da tam smučati? Dragi moj, ko sem po dveh urah hoje od Iga prišel skozi vas Skrilje in potem po kolovozu skozi gozd, je bilo kovinsko mrzlo jutro. Burja je vlekla od Kureščka in nam nosila sneg v oči. Skoraj mi je bilo žal, da sem se sploh odpeljal od doma, toda ko sem enkrat zagledal veliko kotlino, v katero padajo gola pobočja izpod vrha Mokerca, sem bil navdušen. To so prostorni te-

reni z dobrim snegom, kjer je mesta za vse. Čajčka tam seveda ne dobiš, ker ni nobene planinske kočice. Če se hočeš ogreti, zakuriš ogenj in tako smo storili tudi mi. Pravili so, da so bili pred vojno, ko je bil na Kureščku še smučarski dom, tu vsako nedeljo po 3 ali 4 avtobusi smučarjev, ki so prišli preko Skofljice ali pa od Iga. Ko te tako zebe in drgetaš na burji, bi si skoraj želel udobnosti tople jedilnice in mogoče bo kakšno podjetno planinsko društvo prišlo na idejo zgraditi tu planinsko kočico.

Naš karikaturist v elementu

Kalan (Juncek)

Sabljači

Sabljaška reprezentanca zagrebških Univerze je prosila pred nedavnim športni odbor zagrebških študentov, da bi odobril gostovanje v Zapadni Nemčiji. Športni odbor je gostovanje odklonil.

Karnevalske prigode absolvanta Bonifacija Vagabunda

Ko sem ga zadnjič srečal na sestanku društva za zatiranje koloradskega hrošča — Bonifacij je namreč sloveč in priznan lovec koloradskih hroščev — mi je ves navdušen pripovedoval: »Velika čast me je doletela. Vedno so podcenjevali moje sposobnosti. Presenetljiv odgovor tistim, ki so govorili da ne bom nikoli diplomiral. Kdo od njih je že imel čast, da predava v svetovno znano klub za zatiranje zgoraj imenovanega hrošča v Parizu? Minogrede se bom sestal še z veterani francoskih univerz. Pomeniti se moramo o pokojniškem skladu za absolvente, ki nikoli ne diplomirajo. Verjeme, na prihodnost je treba neprestano misliti. Že opazam, da mi ustvarjalne moči pešajo. Temu se končno ne čudim. Skoraj štirideset let se že potikam po modrih tujkajšnjih fakultetah.«

Vsak človek ima svoje skrivnosti. Tudi absolvent Bonifacij ni brez njih. Potem, ko je sicer uspešno padel na izpitu iz organske kemije, ker ni znal določiti prisotnosti alkohola v haloškem vinu, ki mu ga je profesor v ta namen dal, se je ves predal predpustnemu vzdušju, ki ga nosi kakor krasna burja z veselice na veselico, s karnevala na maskerado, predpustne kulturne prireditve itd. Bedasto se mi zdi edino dejstvo, da so ga ljubljanske gostilne tako pokvarile, da je začel dvomiti v prisotnost alkohola v vinu. To je baje povedal tudi profesorju na izpitu. Pozneje je obirno poročal o vsem svojem prijateljem, ki so ga obkrožili kakor čreda ovac, brž, ko se je vrnil iz profesorjeve rezidence. Dejal je, da je imel tokrat prekleto smolo. Krasno bi bil zvolil, če...?

»Tako lepo, čisto bratovsko sva se s profesorjem menila. Namreč vedno, ko polagam neki izpit, skušam predhodno ugotoviti profesorjevo razpoloženje, voljo, skratka vse, kar je potrebno, da se izpit opravi. Zdelo se mi je, da je bila atmosfera tokrat prav priprava, obojestransko popuščanje je predpogoj, sicer bi bil odstopil, kakor me uči moja tridesetletna praksa. Meteorologi, ki so predvidevali vedno in lepo razpoloženje profesorja in samo neznašne želodčne motnje, so se zmotili. Vremenska napoved je bila napačna. No, v začetku je prav dobro šlo, saj sem brez-

hibno odgovarjal na njegova vprašanja. Na prvo in drugo vprašanje, kdaj sem rojen in kateri semester vpisujem sem odlično odgovoril najmanj za deset pik. Slabše sem odgovoril na tretje vprašanje, kako se pridobiva žveplena kislina. Ampak zaradi tega me ni mogel zagnati... Dejal je: »za danes dovolj pa drugič kaj več.« Kaj mi je drugega še preostalo, kot da se lepo priporočim za prihodnji in profesorju želim dober tek — Mislim sem, da bo opravljeni izpit prav lepo predpustno darilo mojim staršem. Pa nikoli ne veš, iz katerega grma lahko skoči zajec.«

Absolventa Bonifacija Vagabunda »uspehi« na izpitu ni prehodil prizadel, kajti bil je trden optimist in vedno je imel na ustih tisti latinski izrek »sic transit gloria mundi«, ki ga je serviral ob vsaki priliki. Znal se je prilagoditi času in živeti v prostoru, kamor je padel. Zvečer si je na svoj robati obraz že nataknil pustno masko in odkresal na bližnjo predpustno veselico, veselico društva upokojencev neke mestne četrti. Bil je baje seksapilna ženska pojava a la Marilyn Monroe, ki je baje ogrela še nekoliko zledenelo upokojeniško kri. Seveda se ga je temu primerno navlekel. Nazaj grede jo je mahnil kar

proti domu ljubljanskih študentov. Ki so sicer že trdno spale in vsaka za sebe pretresale svoja doživetja, bodisi v sanjah ali resnično. Poznega gosta ni nihče pričakoval. To da našel je naš junak na barikado, katere ni pričakoval. Kmalu je bil dognan dejanski spol. Pravijo, da je iskal samo Harveja, ki mu je neopazno izgini z veselice.

Ko sem pred dnevi iskal veterana ljubljanske univerze, so mi na stanovanju dejali, da ga sploh ni več. Sinila mu je v glavo nova ideja. Sedaj je ves v pripravi. Zapustiti hoče naš planet in se preseliti na Luno. Poslavlja se resno od vseh in pravi, da ima v Narodnem domu že rezerviran prostor za polet na Luno. Sprejeli so ga celo za vodjo ekspedicije. To bo prvi človek, ki bo stopil na neodkrit planet. Pravijo, da se na Luno namerava posvetiti proučevanju absolventskega staža. Mi pa bomo za naše bralece preskrbeli, da bo postal absolvent Bonifacij naš stalni sodelavec z Lune. V kratkem lahko pričakujemo novih razveseljivih novic z Lune. Seveda, pod pogojem, če mu bo resnično uspelo priti na daljni planet, katerega moč do sedaj na zemlji pozno je razmeroma redki zemljani — mesečniki.

RECTORITIS

Bilo je na jugu neke dežele. Košava je pihala in starim možem je pretila nevarnost, da jim odnese klobuke. Prišli so iz petih dežel na sejo, da bi sklepali o važnih zadevah. Ko sem jih s strahospoštovanjem ogledoval, sem naglo pogledal na koledarček, kajti zdelo se mi je, da živim nekaj stoletij nazaj, ter da se bliža zasedanje tajne zarote. K sreči je bilo res leto 1954.

Prišli so k svetlim opravilom. S ponižnimi očmi so stopali v prostore, nikogar niso pogledali, le kdaj pa kdaj se je kdo dvignil ozrl na ljudi, ki so z beleznami stali v rokah, da bi kaj zapisali.

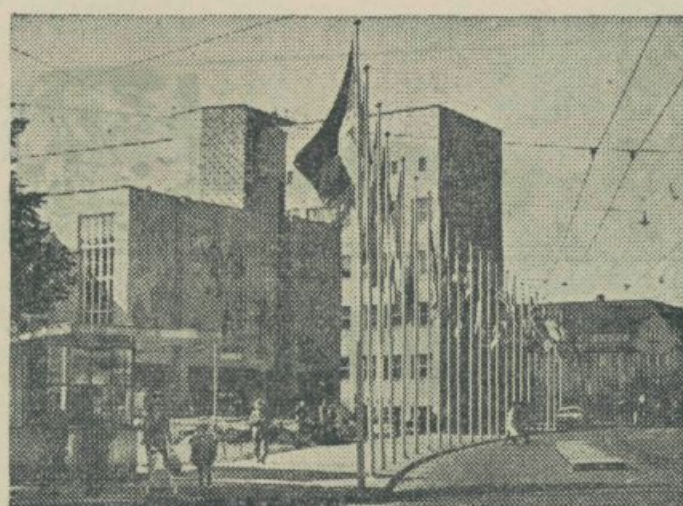
Vrata so se zaprla za možmi. Kaj govore? Komu kroje usode? Zakaj sede za zaprtimi vrati? O svet modrece! Novinarji so bili nestrpni. Začeli so godrnjati in glas vpijočih na hodnikih je prodiril do v notranjosti sedečih očiakov. Trkali so in odprli se jim je. Po daljšem posvetovanju.

nju. A odprlo se je le malo. Modrece so dovolili poslušanje za priprtimi vrati. Zbal sem se tega, kajti mislim sem, da je hudi duh obšel očiake. Tekel sem k telefonu in povprašal psihiatra kaj to pomeni. Razložil mi je, da je to duševna bolezen, strah pred javnostjo in omenil dve diagnozi: rectoritis in rectoromanija.

Košava je začela divje pihati. In prostor se je nekoliko osvežil. Dober zrak je modrecem koristil in popustili so toliko, da so novinarji sedeli za odprtimi vrati.

Očiaki so kadili in odprli so okna. Tedaj jih je duh obšel in jim prezačilo glavo... Novinarji so lahko prišli v dvorano, kjer so sejali!

Vas zanima kje je to bilo? Naj povem? Diagnoza je težka, zdravniško izdajanje skrivnosti je kaznivo... Pa naj bo, zgodilo se je na sestanku rektorjev v Beogradu.

Helsinki

Četrty kongres AIESEC

Študenti ekonomskih fakultet skoraj iz celega sveta bodo pregledali svoje aktivno mednarodno delovanje v preteklem letu in poizkusili odstraniti ovire za še ožjo povezavo in medsebojno delovanje na polju ekonomske znanosti. Pričakuje se plodnejših stikov v obliki zamenjave praktikan-

tov in upamo, da bo kongres naša pričakovanja izpolnil. Zato želimo kongresu na Finskem čim več uspeha.

Na tem področju mednarodnih stikov je ljubljanska ekonomska fakulteta v lanskem letu aktivno sodelovala in preko AIESEC-a zamenjala 13 praktikanov in organizirala študijsko ekscurzijo absolventov po Zah. Nemčiji. Čeprav smo vključeni v tej organizaciji šele eno leto, so ekonomisti pokazali, kako plodna in pozitivna je lahko taka zamenjava. Za to leto pričakujemo zamenjavo praktikanov še v večjem številu, kajti taka zamenjava je za našega ekonomistagospodarstvenika neobhodno potrebna.

V. S.

Danska

Težak položaj študentov

Iz predsedstva študentovskega sveta se je zvedelo, da je približno 80% študentov prišlih iskati zaposlitev v raznih industrijskih obratih, da s posrskami zaslužki krijejo visoke stroške študija na univerzi v Københavnu. Da se to stanje vsaj deloma ublaži, pričakujejo od vladne stranke, da bo predložila parlamentu predlog glede pomoči socialno šibkejšim študentom. Po tem predlogu bi študentje nižjih semestrov prejeli državna posojila, študentje višjih letnikov pa stipendije.

Nemčija

Zveza nemških študentov v Bonnu je ustanovila posvetovalnico za študente-begunce. V tej posvetovalnici prejmejo študenti-begunci pojasnila o možnostih strokovne izobrazbe in gmočne pomoči, poleg tega pa skrbni ta zveza za usmeritev na posamezne visoke šole. V zadnjih tednih je število prebeglih študentov iz sovjetske cone v Nemčiji zelo naraslo. Skupno se cenijo, da je prebeglo v letu 1953 nad 2000 študentov in 1500 abiturientov. V preteklem letu več kot 50% vseh prebeglih študentov ni moglo nadaljevati študija.

Poslabšanje socialnega položaja

Po ugotovitvah študentske zveze se je socialni položaj študentov občutno poslabšal. Na tiskovni konferenci zveze v Bonnu je bilo objavljeno, da je moralo od skupnega števila 115.000 študentov več kot 40.000 študirati brez družinske pomoči, kar je znatno večje število, kot v preteklem letu. Samo majhen odstotek (12%) vseh študentov razpolaga mesečno z več kot 150 DM, gočim je za najskromnejše preživljanje potrebno okoli 180 DM mesečno. Vzroki za poslabšanje socialnega položaja študentov so v absolutnem dvigu cen.

OBVESTILO O ANKETI

Ker so nam številni bralci in udeleženci ankete predlagali, da naj podaljšamo rok za oddajo odgovorov zaradi semestrskih počitnic, sporočamo, da je treba odgovore oddati najkasneje do 15. marca, tako da bomo rezultate lahko objavili že v prihodnji številki. Zahvaljujemo se vsem, ki so odgovore že poslali, predvsem za pripombe o TRIBUNI; vabimo pa vse, da nam čimprej pošljejo svoje odgovore.

Janjem. Samo kot drobce naj navedem, da izvemo o Zupančiču prevajalcu trikrat (str. 379, 380, 386).

Ce se je avtor odločil, da obravnava nekatera dela v posebnih oddelkih, bi to toliko, kolikor na pr. Stritarjeva Svetlana Metka ali Rosana (str. 262, 263) zaslužila prav gotovo tudi na pr. Kersnikova Jara gospoda (str. 296).

Ce pisec ugotavlja, da je Gradnik med dvema vojnama »veljal« po Zupančiča za najizrazitejšo slovensko pesniško osebnost (str. 417), bi mu v primeru na pr. z Jusom Kozakom, ki ga predstavi na 4 straneh, moral odmeriti v knjigi prav gotovo več kot eno samo stran.

Tudi v navajanju drobnih podatkov avtor večkrat ni našel prave mere. Verjamem, da si je Jus Kozak dobro zapomnil datume, kdaj je bil v preiskovalnem zaporu in do katerega dne je bil v vojski (str. 414), toda mislim, da to tako natančno prav tako malo spada v Pregled kot na pr. stavek, da je »Predsednik vlade LRS...« odredil državni pogreb v torek, 14. junija 1949, pa so Zupančiča z velikimi častmi pokopali na mestnem pokopališču... (str. 390). Podobnih odvečnih drobnarij ne manjka.

Pri navajanju raznih izjav del pisateljev je avtor zdaj preizkušen zdej prepomankljiv, predvsem pa nedosleden. Da je Sorli izdal svoje delo v 6 knjigah, izveš (str. 398), ne izveš pa za Finžgarjevo Zbrano spise v 12 knjigah, čeprav je navedena Njiva (str. 391). Pet knjig Del Otona Zupančiča je navedeno obširno že pri pesniku (str. 379; brez urednika), 20 knjig Cankarjevih Zbranih spisov moraš nasprotno iskati pri urednikih (str. 401, 482). To in podobno priča o neizdelani koncepciji.

Pisec Pregleda se sicer pomagal sodelavci s »strokovnim nasvetom«, a pri obdelavi besedil in pri končni ureditvi knjige (str. 533), vendar bi ne bilo odveč, ko bi bil del pred naslovo prebral še kdo. Kajti brez potrebe pokvarijo dober vtis ohlapne, površne, naivne ali napačne formulacije, stvarne pojote ipd.

Sem sodijo na pr. trditve, da zvešuje jezik brižinskih »pomerkov« (poderjal pisec stare slovanščine, kar da se kaže na pr. v 6 (jat) in nosnikih, dalje nerodna formulacija, da je v njem sved besed, ki jih še danes govore na vzhodnem Stajerskem in Prekmurju (str. 45). Površno navajanje, kakor

Delavsko soupravljanje v kapitalizmu

Nadaljevanje s tretje strani

raznih socialnih ustanov, delovne zaščite itd., kar je vse olajševalo sicer težak položaj delavskega razreda, in tretjič, a ne po važnosti nazadnje v vzgoji delavskih kadrov. V borbo za delavsko soupravljanje je bil namreč vključen zelo številni delavski kader, ki se je seznanjal s celotno problematiko podjetij in se pri tem usposabljal za borbo s kapitalom. Seveda bi brez pomoči sindikalnih organizacij takih uspehov nikdar ne dosegli.

Zakonit družbenega razvoja delujejo — hoteli mi ali ne — v smeri podružbljenja proizvodnje in v smeri družbenega upravljanja. Pri tem se kaže delavsko upravljanje proizvodnih sredstev kot zgodovinska nujnost, katere nastop lahko kapitalizem samo odloži, ne more je pa odpraviti.

Še en semester je za nami

Nadaljevanje s druge strani

probleme. Za naše delo smo zainteresirani vsi našo javnost in pokazali, da naši strokovni problemi niso samo stvar studentov, ampak celotne naše skupnosti. Tako se je danes že začelo razpravljanje o družbenem upravljanju šolstva. S tem delom smo študentje dokazali, da lahko s pravih delom tudi mi prispevamo k razvijanju socialistične teorije in demokracije.

V tem semestru smo se tudi zavzeli za izboljšanje socialnega stanja naših študentov. Absolventski problem se počasi, a vsrjano rešuje. Izšel je osnutek uredbe o štipendiranju, pa tudi naša misel o potrebi podpiranja komun je danes v veliki meri že realizirana. S pojasnjevanjem problema zdravstvene zaščite dobiva zdravstveni fond veliko podporo od države in ne deluje samostojno kot ostale zdravstvene ustanove. Borba za ustanovitev centralne študentske menze v Ljubljani se približuje koncu. Tudi preureditev Akadem-

skega kolegija v hotel je zaenkrat odložena. Na izvršnem svetu smo nalereli na razumevanje za nadaljnjo ureditev študentskega nastoja. Po zaslugi dr. Kyoškega smo dobili v preteklem semestru izdatno pomoč od Rdečega križa in organizacije Care. V naših domovih smo precej izboljšali družbeno življenje. Tovarni maršal Tito nam je obljubil dotiranje menz in domov s tem, da bo država plačevala socialno zavarovalne uslužbencev, ki znaša 45 odstotkov. In še mnogo drugega je bilo storjenega za splošen dvig naših študentov.

Tako vidimo, da je zimski semester pokazal v delu naše organizacije mnogo dobrih uspehov. Še so pomanjklivosti, toda z vztrajno borbo, še večjo aktivnostjo in s pogljobljim sodelovanjem v oblasti, političnimi forumi in Univerzo lahko računamo v prihodnosti še boljše rezultate. Največje pomanjklivosti so v našem družabnem življenju.

KAJ NAJ REČEMO K VSEMU TEMU?

Nadaljevanje s prve strani
neravajo vreti iz njihovih lastnih prostorov? Kdo pa ima pravico do monopola nad prostori, ki so lastnina mestne občine? Ali ni delovni kolektiv dobil teh prostorov samo v upravljanje? Prihiti moramo, da je kolektiv menze na Miklošičevi cesti delaven in služen, saj so do nedavnega določeno menzo pravili na čisto, ker so precej zaslužili z najemninami odnosi s oddajanjem prostorov za družabne prireditve. Vendar takšen vik in krik samo potrjuje, da jim je študentsko življenje prav malo znano, posebno pa njihove težave in skrbi. Študenti si prizadevajo, da bi našli nek spoznanje, a uprava menze to onemogoča.

Ker so se odnosi v zadnjem času precej zaostrili, je gospodarski odsek mestne občine sklical sestanek z namenom, realizirati predlog v soglasju s prizadetimi ustanovami v korist študentov.

Na sestanku so prišla do izraza stališča, ki so tuja naši stvarnosti. Predvsem je to ozko lokalistično gledanje nekaterih ustanov. Trditvi, da je Ljubljana turistično mesto, ki potrebuje neko centralno menzo bi dodali, da je Ljubljana tudi univerzitetno mesto z mnogo večjimi in resnejšimi družbenimi nalagami. Odkotkom poslovodje menze na Miklošičevi cesti, da je njihova menza »odlična za ples« in da naj študenti najraje hotel »Slon«

ali »Union«, ne mislimo odgovorjati, ker so neresni in nekonstruktivni. Tu gre za izredno težko vprašanje, kako prekrbeti 1500 študentom prostora za menzo, da bi bila razpoložljiva sredstva čim bolj izrabljena. Prav gotovo je s celotnim vprašanjem povezana domneva, da bo število danes vpisanih študentov na univerzi in visokih šolah ostalo konstantno, če že ne bo naraslo, kar je na vsak način važen razlog za ustanovitev centralne študentske menze.

Omenjeni sestanek ni dosti pripomogel, da bi se stališča izgladila. Nasprotno, kolektiv menze je celotno zadevo še poostil, ko je napravil vlogo pri arbitraži. S tem se bo vprašanje še za nekaj časa zavleklo.

Omeniti moramo še nekaj: Nepravilen nastop tov. Kluna, ki je nastopal v »imenu« dijaške menze v Gajevi ulici. Gre za pojav, ki med študenti ni osamljen in kaže težnjo žrtvovati koristi študentov kot celote na račun ožjega kroga ali celo posameznikov. Omenjeni tovariši je nastopil v imenu skupine študentov, ki ni bila informirana o bistvenih značilnostih preselitve in ustanovitve centralne menze. Poleg tega, da je njihov sklep proti preselitvi enostranski, skrajno sebičen in škodljiv, bi opozorili, da se v imenu študentov ne govori in ne sme govoriti po mli volji posameznikov, posebno še na uradnem sestanku.

Stanko Kotnik:

Na rob pregledu slovenskega slovstva

Steniku Janežu je nedvomno treba štetj v zaslugi, da se je po osvoboditvi prvi pri nas opogumil na dan z dovolj obširnim pregledom slovenskega slovstva od podoktov pa prav do naših dni (upošteval je tudi dela, ki še niso izšla), ki mu ni že vnaprej omejil življenjskega kroga s kako označbo »krogišča«, »skriptata« ipd. Knjigo je izdalo Društvo profesorjev in predmetnih učiteljev v Mariboru, založila pa prizadevna mariborska založba Obzorja v visoki nakladi (8000 izvodov) in času primeraj cent (650 din). Lahko rečemo, da je knjiga (642 strani), ki obsega kakih 460 strani grafično lepo in pregledno razporejenega besedila poleg številnih podob književnikov, raznih faksimilov idr. (zamišljaj se treba tudi kot odlično mnemotehnično sredstvo to poljo pozdraviti) ter razen kazal po zamisli zanimivi literarni zemljevidi (ki pa bi se dal nazorneje izvesti), po celj generacijski dobi, odkar je izšla druga-

izdaja Grafičnega društva Kratek zgodovine slovenskega slovstva (1920), pravzaprav prvi za srednjo šolo tako po obsegu kot po splošni metodi kolikor toliko primerni literarnozgodovinski priročnik. Prav je, da seznanja naše dijake (in vse druge) podrobneje tudi z našimi literarnimi zgodovinarji, kritiki in esejisti.

Razumljivo, da bo delo poleg javnega in gotovo še večjega tihga (z uporabo) priznanja vzbudilo tudi mnoge ugovore in kritične pripombe z najrazličnejših vidikov. Namen tega poročila ni kritičen pretrsek Pregleda in vse problematike (za to tu tudi ni mesta), marveč bom podal le nekaj obrobnih pripomb, ki so se mi vsilile pri prelistavanju.

Z dovolj mehanično razdelitvijo naše književne zgodovine do 1941 na dva velika odseka — obdobje fevdalizma (od ljudske književnosti in brižinskih spomenikov pa do Prešerna in Vraza) ter obdobje kapitalizma in imperalizma (od staroslovencev do Prešerna in čez) — nisimo pridobili pravzaprav ni-

česar; a ker so podobdobja označena z že uveljavljenimi nazivi, tudi kakse posebne škode ni razen morda hudomušnega paradoksa, da je morala partizanska pesem v — obdobje fevdalizma. Vsekakor je pa go la ugotovitev, vda se je književnost razvijala v okviru določenega družbenega ureditve (str. 9), premalo, da bi nas prepričala o upravičenosti uveljavljanih nazivov.

Pred posameznimi literarnozgodovinskimi obdobji je pisec dovolj obsežno podal družbene razmere in evropski literarni okvir, ki pa večkrat, na primer pri »modernizem, vzbujajo pomisleke.

Glede obdelave gradiva se zdi, da si pisec ni izdelal povsem enotne metode in da ponekod tudi pravega sorazmerja ni našel. Moči na pr. da govori sedaj o pomenu pisateljevega dela pravzaprav pred obravnavo dela samega (na pr. Jurčič), zdaj spet na koncu (Stritar), idr. Sploh je treba reči, da je pisatelj včasih preveč razkosaval, pri čemer se seveda ni mogel izogniti številnim ponav-

ljanjem. Samo kot drobce naj navedem, da izvemo o Zupančiču prevajalcu trikrat (str. 379, 380, 386).

Ce se je avtor odločil, da obravnava nekatera dela v posebnih oddelkih, bi to toliko, kolikor na pr. Stritarjeva Svetlana Metka ali Rosana (str. 262, 263) zaslužila prav gotovo tudi na pr. Kersnikova Jara gospoda (str. 296).

Ce pisec ugotavlja, da je Gradnik med dvema vojnama »veljal« po Zupančiča za najizrazitejšo slovensko pesniško osebnost (str. 417), bi mu v primeru na pr. z Jusom Kozakom, ki ga predstavi na 4 straneh, moral odmeriti v knjigi prav gotovo več kot eno samo stran.

Tudi v navajanju drobnih podatkov avtor večkrat ni našel prave mere. Verjamem, da si je Jus Kozak dobro zapomnil datume, kdaj je bil v preiskovalnem zaporu in do katerega dne je bil v vojski (str. 414), toda mislim, da to tako natančno prav tako malo spada v Pregled kot na pr. stavek, da je »Predsednik vlade LRS...« odredil državni pogreb v torek, 14. junija 1949, pa so Zupančiča z velikimi častmi pokopali na mestnem pokopališču... (str. 390). Podobnih odvečnih drobnarij ne manjka.

Pri navajanju raznih izjav del pisateljev je avtor zdaj preizkušen zdej prepomankljiv, predvsem pa nedosleden. Da je Sorli izdal svoje delo v 6 knjigah, izveš (str. 398), ne izveš pa za Finžgarjevo Zbrano spise v 12 knjigah, čeprav je navedena Njiva (str. 391). Pet knjig Del Otona Zupančiča je navedeno obširno že pri pesniku (str. 379; brez urednika), 20 knjig Cankarjevih Zbranih spisov moraš nasprotno iskati pri urednikih (str. 401, 482). To in podobno priča o neizdelani koncepciji.

Pisec Pregleda se sicer pomagal sodelavci s »strokovnim nasvetom«, a pri obdelavi besedil in pri končni ureditvi knjige (str. 533), vendar bi ne bilo odveč, ko bi bil del pred naslovo prebral še kdo. Kajti brez potrebe pokvarijo dober vtis ohlapne, površne, naivne ali napačne formulacije, stvarne pojote ipd.

Sem sodijo na pr. trditve, da zvešuje jezik brižinskih »pomerkov« (poderjal pisec stare slovanščine, kar da se kaže na pr. v 6 (jat) in nosnikih, dalje nerodna formulacija, da je v njem sved besed, ki jih še danes govore na vzhodnem Stajerskem in Prekmurju (str. 45). Površno navajanje, kakor

da je »bogastvo« star izraz za »kraljestvo« (str. 47).

Pri Volkmurju bi pač kazalo poleg izjave cerkvenih pesmi omeniti tudi knjižico dveh posvetnih iz 1807 in pa poudariti, da je naš prvi socialni pesnik. Zdi se mi, da pasus »Med negovimi pesmimi je taka nabožna, kakor Razkri, Jezik, čudo vino mesa no krvi skrivnost, in take posvetne, kakor Hvala kuhne in Klagovanje enga venterla« (str. 107), le diši nekoliko po senzaciji.

Preporočna prizadevanja na vzhodnem Stajerskem bi vsekakor zaslužila trohico več pozornosti (Naratorov krog).

Pri Drabonjaku bi bilo na str. 127 treba fiksirati letnico smrti (1825, namesto »po 1818«), kakor je pravilno navedena na str. 109. Da je njegov Slovenji Obace slovenska abeceda v verzih (str. 128), je nekoliko čudna označba; kvečjemu svojevredno »življenjsko abecedo« bi lahko imenovali to dolgo poučno-satirično verzifikacijo.

Trditve, da je Prešernu »cenura... iz predloženega rokopiisa« Poeziji črtala Zdravljice (str. 160), ni točna, ker je, kakor znano, v resnici črtala le eno kritico, a tako okrajnane pesnik ni hotel objaviti.

Avtor večkrat pozabi povedati, v kateri reviji je kakšno

delo izšlo (na pr. Kraigherjeva Mlada ljubzen, str. 396; Pregledjeva dela, str. 406). — Nekaterje navedbe zavajajo v napačno mnenje o problematiki obravnavevanega dela, na pr. Pri pregledu Bogovcu Jerneju (str. 407). — Morda bi ne bilo odveč omeniti pri Bevkovem Kaplanu Martinu Cedrmacu (str. 411), da ga je pisatelj izdelal pod psevdonimom (saj se psevdonimi drugod navajajo). Prav bi bilo omeniti pri naslovih knjig, ali so zbirke novel in podobno, kar se večkrat zanemara (na pr. pri Bevkovi: Faraon, Rablji, Obračun, str. 410, 412). Pri Ingoliču se na koncu nenadoma pojavi delo Zeja, ni pa zabeleženo, da to le prva knjiga na isti strani omenjenega romana Vinski vrh (str. 449). — Kako je Lili Novy zašla med pesnice vojne in po vojne dobe (str. 507), mi ni jasno. — Seznam »virov« (bolje: literature) na str. 515-516 kaže neko čudno podobo.

Takšnih in podobnih neprijetnih malenkosti in nemalenkosti je v knjigi še več. Vsekakor vas Pregled priča, da je bilo delo kljub prizadevnosti tu in tam opravljeno preveč površno in lahkovito, da bi moglo biti povsem zanesljiv in urejen informator.

-av